

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ЕКОНОМІКО-ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ
ІМЕНІ РОБЕРТА ЕЛЬВОРТІ

КАФЕДРА ФІНАНСІВ ТА БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

для практичних занять з дисципліни

«ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ»

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
зі спеціальності 073 Менеджмент

Кропивницький, 2023

Методичні вказівки для практичних занять з дисципліни «Економічний аналіз» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 Менеджмент /Укладач, Ткаченко І.П. – Кропивницький: ЕТІ, 2023- 84 стор.

Укладач

Ткаченко І.П., к.е.н., доцент

Відповідальний за випуск

Фрунза С.А., к.е.н., доцент

завідувач кафедри фінансів

та бухгалтерського обліку

Затверджено на засіданні кафедри

фінансів та бухгалтерського обліку ЕТІ

протокол № від 2023 р.

Коротка анотація. Коротка анотація. Методичні вказівки містять перелік рекомендованої літератури, методичної поради щодо підготовки до практичних занять, тести і типові задачі з дисципліни «Економічний аналіз» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 Менеджмент.

Вступ

Економічний аналіз – це наукова база прийняття управлінських рішень у бізнесі. Ефективність підприємницької діяльності залежить від компетентності та творчої активності управлінських кадрів, глибокого оволодіння ними методами системного комплексного аналізу, за результатами якого розробляють оптимальні шляхи вирішення проблем в умовах ризику і невизначеності, надають рекомендації щодо прийняття правильних управлінських рішень.

Тому обов'язком кваліфікованого менеджера, фінансиста, бухгалтера, аудитора та інших спеціалістів економічного профілю є володіння в повному обсязі сучасними методами економічних досліджень.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів сучасного аналітичного мислення формування у студентів сучасного економічного мислення та системи спеціальних знань в галузі методології і практики економічного аналізу, чіткого уявлення про зміст фінансово-господарської діяльності в умовах ринкової економіки, причинно-наслідкові взаємозв'язки економічних явищ та фінансових процесів, структуру інформаційного забезпечення аналізу; набуття навичок обґрунтування управлінських рішень з розв'язання фінансово-економічних ситуацій; оволодіння навичками організації та проведення економічного аналізу.

Предметом дисципліни є господарська діяльність конкретних підприємств, кінцеві результати господарювання, які відображаються в системі плану, обліку, звітності та в інших джерелах інформації та складаються під впливом об'єктивних і суб'єктивних факторів, що перебувають в єдності і взаємозв'язку.

Завдання навчальної дисципліни: дати майбутнім фахівцям знання щодо сутності економічних явищ і процесів, їхніх взаємозв'язків і взаємозалежностей, уміння їх деталізувати, систематизувати і моделювати, визначати вплив факторів, оцінювати досягнуті результати, виявляти резерви підвищення ефективності функціонування підприємства.

В процесі вивчення дисципліни студенти отримають навички самостійного творчого мислення; прийняття оптимальних економічних рішень, які забезпечують підвищення ефективності, досягнення стабілізації діяльності підприємства, підвищення добробуту його власників і працівників.

За результатами вивчення дисципліни здобувач повинен опанувати наступні **компетентності**:

- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук.

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

За результатами вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- задачі дисципліни, її зв'язок з дисциплінами професійної підготовки за спеціальності;
- необхідність та основні функції на підприємстві обраної професії;
- володіти певним аналітичним інструментарієм, знати і розуміти логіку проведення аналітичних процедур.

вміти:

- застосовувати отримані знання на практиці;
- використовувати прийоми і методи аналізу в оцінці ділових ситуацій підприємств;
- систематизувати дані різних джерел інформації про господарську діяльність підприємства, та систему економічних показників, які представляють основу для проведення економічного аналізу;
- давати оцінку факторів росту виробництва;
- визначати ступінь екстенсифікації і інтенсифікації використання ресурсного потенціалу підприємства, в цілях забезпечення економічного зростання;
- оцінювати ефективність системи управління витратами;
- здійснювати моніторинг фінансового стану;
- узагальнювати результати проведеного аналітичного дослідження в форми аналітичних записок, здійснювати зведення резервів підвищення ефективності господарювання та рекомендацій щодо їх використання.
- формування вміння застосовувати системний підхід до управління

На практичних заняттях розглядаються наступні теми:

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

ТЕМА 1. ЗМІСТ І ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

План

- 1.1. Значення та задачі економічного аналізу.
- Предмет, об'єкти та види економічного аналізу.
- 1.2. Метод і методика економічного аналізу.

Під час вивчення даної теми слід звернути увагу на розкриття сутності аналізу як загальнонаукового методу пізнання; поняття економічного аналізу. Необхідно визначити зміст, необхідність і предмет економічного аналізу; місце економічного аналізу серед інших економічних наук.

Особливу увагу слід приділити визначенню сутності процесу управління підприємством та місце в ньому економічного аналізу, місцю економічного аналізу серед функцій управління, ролі економічного аналізу в підвищенні ефективності управління в умовах ринкової економіки. Необхідно визначити предмет економічного аналізу та його об'єкти; види економічного аналізу; співвідношення та взаємозв'язок окремих видів аналізу.

Необхідно визначити головну мету, зміст, завдання економічного аналізу; принципи економічного аналізу. Слід приділити увагу застосуванню системного підходу в економічному аналізі. Метод і методика аналізу. Необхідно також визначити методичні етапи аналітичної роботи. Здійснити класифікацію показників діяльності підприємств; класифікацію чинників впливу на результати виробничо-господарської діяльності та резервів їх підвищення.

Виконайте тести:

1. Економічний аналіз - це:

- а) засіб контролю за дотриманням вимог економічних законів на практиці роботи підприємства;
- б) наука, яка пізнає економічні процеси та явища в їх взаємозв'язку та взаємообумовленості, становленні та розвитку;
- в) наука, яка розглядає зміни в економічних законах та їх використання на практиці;
- г) засіб контролю за економічними процесами та явищами.

2. За допомогою синтезу відбувається:

- а) поєднання частин у єдине ціле та навпаки;

- б) уявне або фактичне поєднання цілого з частин, які були виділені за допомогою аналізу;
- в) уявне або фактичне поєднання частин економічного аналізу;
- г) фактичне поєднання частин економічного аналізу.

3. Індукція – це:

- а) прийом дослідження, при якому від знань про загальне ідуть до окремих фактів;
- б) спосіб логічного мислення;
- в) спосіб логічного мислення, прийом дослідження, при якому від знань окремих фактів ідуть до узагальнення, від окремого до загального;
- г) спосіб логічного мислення, прийом дослідження, при якому від знань загальних положень ідуть до окремих фактів.

4. Метод індукції – це:

- а) систематичне цілеспрямоване сприйняття об'єкта;
- б) сукупність пізнавальних операцій, у результаті яких здійснюється рух відокремих фактів до загального;
- в) установлення подібності та відмінності явищ і факторів впливу навколишнього середовища;
- г) сукупність прийомів поділу предмета дослідження на складові.

5. Дедукція – це:

- а) прийом дослідження, при якому від загальних положень ідуть до окремого;
- б) прийом дослідження, при якому від загальних положень, правил ідуть до менш загальних, від загального до окремого;
- в) прийом дослідження, при якому від окремого положення, правила ідуть до загального;
- г) спосіб логічного мислення, прийом дослідження, при якому від знань окремих фактів ідуть до узагальнення, від окремого до загального.

6. Метод дедукції – це:

- а) сукупність прийомів і закономірностей поєднання окремих частин предмета в одне ціле;
- б) відтворення явища в історичній теорії з відволіканням від випадковості;
- в) використання загальних наукових положень про явище під час дослідження його конкретних виявів;
- г) процес пізнання з використанням економічних моделей.

7. Предметом економічного аналізу є:

- а) вивчення сукупності економічних, фінансових, кредитних, юридичних, політичних та соціальних відносин та діяльності людей з організації та управління виробництвом, які розглядаються в тісній взаємодії з технічною стороною виробництва та економічною політикою держави на даному етапі розвитку;
- б) господарська діяльність підприємства;

- в) економіка окремої галузі;
- г) економіка країни.

8. Господарська діяльність підприємства – це:

- а) суспільне явище, яке характеризується виробничими відносинами та суб'єктивною діяльністю людей з організації та управління виробництвом;
- б) суспільне явище, яке характеризується технічною стороною та виробничими відносинами під час суб'єктивної діяльності людей з організації та управління виробництвом;
- в) суспільне явище, яке характеризується технічною стороною виробництва, сукупністю виробничих, фінансових, кредитних, політичних, юридичних та соціальних відносин та суб'єктивною діяльністю людей з організації та управління виробництвом;
- г) виробничі відносини під час суб'єктивної діяльності людей з організації та управління виробництвом.

9. Об'єкти економічного аналізу – це:

- а) процеси виробництва, постачання, збуту продукції та економічні категорії (фінанси, прибуток, витрати на виробництво);
- б) процеси виробництва, постачання, збуту продукції;
- в) окремий структурний підрозділ підприємства;
- г) економіка країни.

10. За напрямками дослідження види аналізу класифікуються як:

- а) комплексний, попередній;
- б) загальноекономічний, техніко-економічний;
- в) попередній, наступний;
- г) оперативний, комплексний.

11. За охопленням досліджуваних питань види аналізу класифікуються як:

- а) комплексний, тематичний;
- б) попередній, технічний;
- в) галузевий, цеховий;
- г) оперативний, комплексний.

12. За аспектами дослідження види аналізу класифікуються як:

- а) фінансово-економічний, техніко-економічний, функціонально-вартісний;
- б) комплексний та технічний;
- в) попередній, оперативний, ретроспективний;
- г) оперативний, комплексний.

13. За шириною вивчення резервів і види аналізу класифікуються як:

- а) комплексний та технічний;
- б) попередній, оперативний, перспективний;
- в) внутрішньозаводський, порівняльний;
- г) оперативний, комплексний.

14. За періодичністю проведення види аналізу класифікуються як:

- а) внутрішньозаводський, порівняльний;
- б) попередній, оперативний, наступний;
- в) попередній, технічний;
- г) комплексний та технічний.

15. За досліджуваними об'єктами види аналізу класифікуються як:

- а) міжгалузевий, галузевий, заводський, цеховий, регіональний, за функціональними службами;
- б) внутрішньозаводський, порівняльний;
- в) фінансово-економічний, техніко-економічний, функціонально-вартісний;
- г) комплексний та технічний.

16. За застосуванням технічних засобів види аналізу класифікуються як:

- а) оперативний, технічний;
- б) технічний, механізований, немеханізований;
- в) немеханізований, із застосуванням ЕОМ;
- г) комплексний та технічний.

17. За глибиною дослідження і призначенням результатів розрізняють аналіз:

- а) фінансовий, техніко-економічний, функціонально-вартісний;
- б) оперативний, підсумковий;
- в) комплексний, тематичний;
- г) внутрішній, зовнішній.

18. За обсягом дослідження і мірою охоплення даних аналіз буває:

- а) внутрішньогосподарський і міжгосподарський;
- б) комплексний (повний) і локальний (тематичний);
- в) зовнішній і внутрішній;
- г) суцільний і вибірковий.

19. За суб'єктами (користувачами) аналізу розрізняють аналіз:

- а) фінансовий, техніко-економічний, функціонально-вартісний;
- б) комплексний, локальний;
- в) внутрішній, зовнішній;
- г) внутрішньогосподарський і міжгосподарський.

20. За часом дослідження процесів і явищ аналіз буває:

- а) галузевий і міжгалузевий;
- б) суцільний і вибірковий;
- в) внутрішній і зовнішній;
- г) попередній (перспективний) і наступний (ретроспективний).

21. За місцем проведення економічний аналіз буває:

- а) галузевий і міжгалузевий;

- б) комплексний, локальний;
- в) суцільний і вибірковий;
- г) управлінський і фінансовий.

22. Функціонально-вартісний аналіз базується на пошуку способів зниження:

- а) матеріаломісткості продукції;
- б) продуктивності праці;
- в) фондівдачі продукції;
- г) рентабельності продукції.

23. Для об'єктивної оцінки досягнутих економічних результатів уся діяльність підприємства охоплює такий вид аналізу, як:

- а) комплексний;
- б) тематичний;
- в) міжгалузевий;
- г) оперативний.

24. Порівняти результати діяльності кількох підприємств дає можливість такий вид аналізу, як:

- а) міжгосподарський;
- б) техніко-економічний;
- в) статистико-економічний;
- г) фінансово-економічний.

25. Технічні служби підприємства проводять такий вид аналізу, як:

- а) комплексний;
- б) тематичний;
- в) техніко-економічний;
- г) міжгосподарський.

Питання для обговорення (теми рефератів та демонстрацій)

- 1 Сутність економічного аналізу та необхідність його проведення.
2. Аналіз і синтез. Їх сутність і відмінності між ними.
3. Роль економічного аналізу і синтезу в системі управління підприємством.
4. Роль економічного аналізу в системі управління виробництвом та підвищення його ефективності.

ТЕМА 2. МЕТОДИ І ПРИЙОМИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

План

- 2.1. Прийом порівняння і його застосування в аналізі.
- 2.2. Балансовий і сальдовий прийоми.
- 2.3. Елімінування як прийом розрахунку впливу факторів.
- 2.4. Прийом відносних та середніх величин, динамічних рядів, статистичних таблиць.
- 2.5. Прийом аналітичних групувань та графічні прийоми.
- 2.6. Економіко-математичні методи.

Під час вивчення даної теми слід звернути увагу на розкриття сутності методу та методології наукової дисципліни. Слід приділити увагу визначенню методу економічного аналізу та його складових елементів.

Необхідно визначити характеристику основних категорій економічного аналізу; принципів аналітичного дослідження. Слід приділити увагу класифікації та характеристиці прийомів економічного аналізу.

Економіко-логічні (традиційні) прийоми економічного аналізу: порівняння, типізація, деталізація, балансовий прийом, прийоми елімінування. Їх суть, сфера застосування.

Економіко-математичні прийоми та моделі економічного аналізу: детермінованого та стохастичного моделювання, моделювання фінансових ситуацій. Їх суть і можливості використання.

Евристичні прийоми аналізу: експертні оцінки, прийоми активізації творчого мислення.

Виконайте тести:

1. Прийом деталізації полягає у ...

- а) розкладанні, розчленуванні загальних показників на складові;
- б) виключенні дії всіх факторів на відхилення за загальним показником, окрім одного;
- в) поділі загального числа досліджуваної сукупності об'єктів на якісно однорідні групи з метою вивчення її структури або взаємозв'язку між компонентами;
- г) поділі загальних показників на складові, окрім одного.

2. За формою відносні величини поділяються на:

- а) індекси;
- б) відсотки;
- в) коефіцієнти;
- г) абсолютні.

3. Відносна величина виконання плану - це:

- а) відносна частка (питома вага) частини в цілому;
- б) співвідношення між фактичним і плановим рівнями показників;
- в) співвідношення ефекту з ресурсами або витратами;
- г) співвідношення минулого року до плану.

4. За допомогою якої величини характеризують загальний рівень ознаки, що аналізується, коли вона схильна до значних коливань?

- а) абсолютна величина;
- б) відносна величина;
- в) середня величина;
- г) коефіцієнти.

5. Якщо взаємозв'язок між результативним показником і факторами, що його визначають, має функціональний характер, в аналітичній практиці використовують:

- а) прийом порівняння;
- б) балансовий прийом;
- в) прийом елімінування;
- г) ряди динаміки.

6. Найбільш раціональним засобом при розрахунку впливу окремих факторів на зміну економічного явища є:

- а) прийом абсолютних різниць;
- б) прийом різниць у рівнях показників;
- в) повний прийом ланцюгових підстановок;
- г) прийом перерахунку показників.

7. Скорочений прийом ланцюгових підстановок ґрунтується на:

- а) визначенні різниць між фактичними і плановими (базовими) частковими показниками і множенні їх по кожному показнику на абсолютні значення іншого взаємозв'язаного з ним часткового показника;
- б) коригуванні планового показника на процент виконання плану з випуску продукції й порівнянні одержаної величини з фактичним показником;
- в) порівнянні співмірних показників;
- г) коригуванні співмірних показників на темп зростання випуску продукції.

8. Якщо різницю за кількісним показником помножити на планове значення якісного показника, то за допомогою скороченого прийому ланцюгових підстановок визначимо...

- а) вплив зміни якісного показника на відхилення за загальним показником;
- б) вплив зміни кількісного показника на відхилення за загальним показником;
- в) вплив зміни загального показника на відхилення за кількісним показником;
- г) вплив зміни загального показника на відхилення за якісним показником.

9. Якщо різницю за якісним показником помножити на фактичне значення кількісного показника, то за допомогою скороченого прийому ланцюгових підстановок визначимо...

- а) вплив зміни загального показника на відхилення за якісним показником;
- б) вплив зміни якісного показника на відхилення за загальним показником;
- в) вплив зміни кількісного показника на відхилення за загальним показником;
- г) вплив зміни загального показника на відхилення за якісним показником.

10. При розрахунку впливу факторів засобів праці на зміну обсягу послуг, що надаються, доцільно використовувати:

- а) прийом порівняння;
- б) скорочений прийом ланцюгових підстановок;
- в) балансовий прийом;
- г) повний прийом ланцюгових підстановок.

11. Для перевірки результатів розрахунків факторного аналізу використовується:

- а) прийом перерахунку показників;
- б) балансовий прийом;
- в) прийом порівняння;
- г) скорочений прийом ланцюгових підстановок.

12. Прийоми елімінування використовується:

- а) при вирішенні задач стосовно розмежування впливу окремих факторів на результат дії цих факторів, незалежно від характеру зв'язків, що існують між ними;
- б) при вирішенні задач, у яких не існує функціональних зв'язків між факторами та результатом дії цих факторів;
- в) при вирішенні задач, у яких існують вірогідні зв'язки між факторами та результатом дії цих факторів;
- г) при вирішенні задач стосовно розмежування впливу окремих факторів на результат дії цих факторів при наявності функціональних зв'язків між факторами та результатом дії цих факторів.

13. Група прийомів елімінування – це:

- а) прийом порівняння, балансовий прийом, сальдовий прийом;

- б) прийом перерахунку, повний прийом ланцюгових підстановок, прийом абсолютних різниць, прийом різниць у рівнях показників;
- в) прийом розрахунку індексів, прийом групування, прийом будування динамічних рядів;
- г) повний прийом ланцюгових підстановок, прийом абсолютних різниць, прийом різниць у рівнях показників.

14. Прийом перерахунку в аналізі використовується, коли показники економічних явищ залежать від зміни:

- а) прибутку підприємства;
- б) обсягу й структури надання та реалізації послуг;
- в) обсягу надання або обсягу реалізації послуг;
- г) обсягу й структури надання або реалізації послуг.

15. Послідовність розрахунків за допомогою прийому перерахунків повинна бути така:

- а) базові дані треба перерахувати на відсоток змін факторного показника, потім фактичні дані порівнюють зі скорегованими;
- б) фактичні дані необхідно перерахувати на відсоток зміни факторного показника, потім фактичні дані порівнюють зі скорегованими;
- в) базові та фактичні дані можна перерахувати на відсоток змін факторного показника, потім фактичні скореговані дані порівнюють із скорегованими базовими даними;
- г) фактичні дані необхідно перерахувати на відсоток зміни факторного показника, потім базові дані порівнюють зі скорегованими.

16. Відносним відхиленням при використанні прийому перерахунку є:

- а) відношення абсолютної різниці між фактичними та базовими даними до базисних даних, яке виражається у відсотках;
- б) відношення абсолютної різниці між скорегованими та базисними даними до базисних даних, яке виражається у відсотках;
- в) різниця між фактичними та скорегованими даними стосовно економічних явищ;
- г) різниця між скорегованими та фактичними даними стосовно економічних явищ.

17. Для повного прийому ланцюгових підстановок характерна:

- а) заміна даних одного з базисних показників підприємства на фактичну величину при збереженні інших на попередньому рівні, а потім порівняння скорегованого показника з попереднім;
- б) заміна даних одного з базисних показників (спочатку якісних, потім кількісних) на фактичну величину при збереженні інших на попередньому рівні, а потім порівняння скорегованого показника з попереднім;

в) заміна даних одного з базисних показників (спочатку кількісних, потім якісних) на фактичну величину при збереженні інших на попередньому рівні, а потім порівняння скорегованого показника з попереднім;

г) заміна даних одного з фактичних показників (спочатку кількісних, потім якісних) на базисну величину при збереженні інших на фактичному рівні, а потім порівняння фактичного показника із скорегованим.

18. Послідовність розрахунків прийомом абсолютних різниць має бути така:

а) від базового показника віднімається фактичний показник й отримане відхилення множиться на базисну величину попереднього й фактичну величину наступного показника, при збереженні вимог діалектичного переходу від кількісних показників до якісних;

б) від фактичного показника віднімається базовий показник й отримане відхилення множиться на базисну величину попереднього й фактичну величину наступного показника, при збереженні вимог діалектичного переходу від кількісних показників до якісних;

в) від фактичного показника віднімається базовий показник й отримане відхилення множиться на базисну величину наступного й фактичну величину наступного показника, при збереженні вимог діалектичного переходу від кількісних показників до якісних;

г) від фактичного показника віднімається базисний показник й отримане відхилення множиться на базисну величину наступного й фактичну величину попереднього показника, при збереженні вимог діалектичного переходу від кількісних показників до якісних.

19. Розрахувати різницю в рівнях показників?

а) шляхом порівняння фактичного рівня кожного фактичного показника із 100 відсотками;

б) шляхом порівняння фактичного рівня незалежного факторного показника із 100 відсотками, а кожного наступного факторного показника із рівнем попереднього показника;

в) шляхом порівняння кожного наступного факторного показника з рівнем попереднього показника;

г) шляхом порівняння темпів росту кожного із показників із 100 відсотками.

20. Розрахувати вплив різниць у рівнях показників на обсяг наданих послуг?

а) шляхом множення їх на фактичний обсяг наданих послуг;

б) шляхом множення їх на базисний обсяг наданих послуг;

в) шляхом множення їх на абсолютне відхилення звітного обсягу наданих послуг від базисного;

г) шляхом множення їх на відносне відхилення звітного обсягу наданих послуг від скорегованого.

21. Факторний показник – це:

- а) назва економічного фактора в економічному аналізі;
- б) назва показника, у якому відображається дія відповідного фактора;
- в) будь-який показник аналітичної таблиці;
- г) один із показників аналітичної таблиці.

22. Результативний показник у факторному аналізі – це:

- а) підсумковий показник аналітичної таблиці;
- б) показник економічного ефекту;
- в) показник сукупного впливу окремих факторів;
- г) один із показників аналітичної таблиці.

Питання для обговорення (теми рефератів та демонстрацій):

1. Методи економічного аналізу та його складові елементи.
2. Класифікація та характеристика прийомів економічного аналізу.
3. Економіко-логічні (традиційні) прийоми економічного аналізу.
4. Економіко-математичні прийоми та моделі економічного аналізу.
5. Евристичні прийоми аналізу.

ТЕМА 3. ВИДИ, ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

План

- 3.1. Зміст, поняття і принципи інформаційного забезпечення економічного аналізу.
- 3.2. Поняття і загальні принципи організації аналізу.
- 3.3. Основні етапи і послідовність проведення економічного аналізу на підприємстві.
- 3.4 Підбір і аналітична обробка економічної інформації.

Під час вивчення даної теми слід звернути увагу визначенню виду та напрямку економічного аналізу; типології, особливостей та сфер застосування найважливіших видів економічного аналізу.

Зміст, поняття і принципи інформаційного забезпечення економічного аналізу. Характеристика найважливіших груп інформації, яка використовується в економічному аналізі.

Слід приділити увагу визначенню поняття та загальних принципів організації аналізу. Організаційні форми та виконавці аналітичної роботи на підприємстві. Основні етапи і послідовність проведення економічного аналізу на підприємстві. Складання програми аналізу.

Необхідно визначити підходи до підбір і аналітична обробка економічної інформації. Узагальнення і оцінка результатів аналізу. Формування пропозиції за результатами аналізу і контроль за їх виконанням.

Виконайте тести:

1. Сукупність відомостей економічного характеру:

- а) технічна інформація;
- б) економічна інформація;
- в) реінформація;
- г) всі відповіді неправильні.

2. Економічна інформація, яка має об'єктивно відображати явища і об'єкти, це:

- а) принциповість;
- б) дієвість;
- в) раціональність;
- г) об'єктивність.

3. Сукупність корисних відомостей, які є об'єктом збирання, передавання, перетворення:

- а) інформація;
- б) деталізація;
- в) раціоналізація;
- г) оперативність.

4. Економічна інформація, що характеризує загальноекономічний розвиток країни, кон'юнктуру ринку, це:

- а) зовнішня;
- в) внутрішня;
- г) якісна;
- г) неякісна.

5. Вимога до економічної інформації:

- а) раціональність;
- б) ліквідність;
- в) неліквідність;
- г) всі відповіді вірні.

6. Вимога до економічної інформації, яка передбачає те, що інформація має об'єктивно відображати явища та об'єкти, що досліджуються:

- а) раціональність;
- б) об'єктивність;
- в) аналітичність;
- г) періодичність.

7. Одна з вимог до економічної інформації:

- а) аналітичність;
- б) динамічність;
- б) перспективність;
- г) всі відповіді вірні.

8. Одна з вимог до економічної інформації, що означає швидкість її надходження:

- а) аналітичність;
- б) об'єктивність;
- в) оперативність;
- г) раціональність.

9. В якому законі в Україні визначені загальні правові основи одержання, використання, поширення та зберігання інформації:

- а) у статуті підприємства;
- б) Конституції України;
- в) Законі України «Про зайнятість»;
- г) немає правильної відповіді?

10. Одним із принципів інформаційних відносин є:

- а) забезпечення надходження даних;
- б) законність одержання, використання, поширення та зберігання інформації;
- в) застосування статистичних методів систематизації та обробки інформації;
- г) забезпечення порівнянності даних у часі і просторі.

11. Інформаційна діяльність як складова інформаційних відносин може здійснюватися за такими напрямками:

- а) виробничий;
- б) духовний,
- в) експертний;
- г) міжнародний.

12. Інформаційне моделювання полягає:

- а) у розробці конструктивних, параметричних, методологічних моделей можливого вирішення проблем;
- б) оцінці науково-технічної ситуації;
- в) прогнозуванні соціально-економічних явищ і процесів;
- г) побудові рівняння регресії.

13. Перевірка достовірності інформації за допомогою порівняння отриманих результатів з інформаційними даними це:

- а) аудит;
- б) контроль і ревізія;
- в) інформаційна експертиза;
- г) функція бухгалтерського обліку.

14. Інформаційне забезпечення економічного аналізу – це:

- а) розробка інструментарію для проведення монографічного обстеження підприємства;
- б) складання стратегічного плану розвитку підприємства;
- в) визначення інформаційних джерел;
- г) формування бази даних, засобів інформації;.

15. Дані в економічному аналізі можуть бути представлені у таких формах:

- а) паперові, числові, накреслені, описові, рисовані;
- б) накреслені, описові, рисовані, схематичні, електронні;
- в) логічні, накреслені, описові, середні, рисовані;
- г) числові, накреслені, описові, рисовані, схематичні.

16. Первісно під інформацією розуміли_, які передаються людьми усним, письмовим або іншим способом за допомогою технічних засобів та умовних сигналів:

- а) засоби праці;
- б) відомості;
- в) інформаційні джерела;

г) документи.

17. Процес переробки даних в корисну інформацію включає такі три стадії відбору:

- а) фізичну, семантичну, прагматичну;
- б) фізичну, аналітичну, прагматичну;
- в) дослідницьку, семантичну, прагматичну;
- г) творчу, семантичну, прагматичну.

18. Прагматична – це стадія, на якій оцінюється:

- а) достовірність даних;
- б) повнота та узгодженість інформації;
- в) потреба в аналітиках;
- г) корисність даних і потреба в них.

19. На рівні підприємства економічна інформація є сукупністю відомостей, даних про:

- а) податкову систему країни;
- б) законодавчу базу бухгалтерського обліку і звітності;
- в) результати роботи відділків, бригад, служби постачання і збуту підприємства;
- г) результати роботи бухгалтерії і планового відділу підприємства.

20. Які з перелічених нижче функцій не належать до інформаційної діяльності:

- а) оприлюднення інформації на загальних зборах колективу;
- б) висвітлення інформації в засобах масової інформації;
- в) розробка програми аналізу статистичних даних;
- г) немає правильної відповіді.

21. Законом України «Про інформацію» до якості інформації висуваються такі вимоги:

- а) корисність, доречність, достовірність;
- б) простота, державний підхід, економічність;
- в) надійність, зрозумілість;
- г) порівнянність і стабільність.

22. При прийнятті підприємством рішення про розширення обсягів виробництва і реалізації шкільної форми яка інформація суттєва:

- а) попит на цю продукцію на ринку;
- б) кількість студентів у місті, районі;
- в) відповідність форми моді;
- г) кількість дітей дошкільного віку в місті, районі.

23. За ступенем обробки інформація для економічного аналізу поділяється:

- а) на просту, складну, середню;
- б) факторну, планову, виробничу;

- в) детальну й узагальнену;
- г) первинну, проміжну, результативну.

24. До якого виду належить інформація про фінансовий стан підприємства за обсягом відомостей, необхідних для управління:

- а) комплексна;
- б) тематична;
- в) адміністративна;
- г) господарська.

25. До зовнішньої належить інформація про:

- а) чисельність звільнених з підприємства працівників;
- б) кількість безробітних в районі;
- в) середній рівень продуктивності праці на підприємстві;
- г) курс іноземної валюти.

26. Яка з перелічених нижче видів інформації належить до проміжної:

- а) рентабельність виробництва молока;
- б) кількість перевезених пасажирів;
- в) собівартість одного тонно-кілометра;
- г) коефіцієнт плинності робочої сили.

27. Яка інформація при проведенні економічного аналізу продуктивності праці робітників на підприємстві є безкорисною:

- а) про середньоспискову чисельність робітників;
- б) обсяг виробленої ними продукції;
- в) тривалість внутрішньозмінних простоїв обладнання;
- г) немає правильної відповіді.

28. Автоматизовані інформаційні системи – це системи для:

- а) обробки, передачі інформації;
- б) пошуку, збирання інформації;
- в) зберігання, накопичення інформації;
- г) всі відповіді правильні.

Питання для обговорення (теми рефератів та демонстрацій):

1. Вимоги до інформаційного забезпечення економічного аналізу.
2. Види джерел інформації для економічного аналізу.
3. Звітність підприємства як основне джерело інформації.
4. Сучасні автоматизовані інформаційні системи та їх використання в економічному аналізі й управлінні
5. Використання комп'ютерних програм для збору та обробки обліково-аналітичної інформації.

ТЕМА 4. АНАЛІЗ ВИРОБНИЦТВА ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ І ПОСЛУГ

План

- 4.1. Завдання та інформаційна база економічного аналізу
- 4.2. Аналіз динаміки виробництва й реалізації продукції
- 4.3. Аналіз впливу факторів на зміну обсягів реалізованої продукції
- 4.4 Аналіз конкурентоспроможності продукції

Під час вивчення даної теми слід визначити систему показників і факторів виробництва та реалізації продукції; вимірників рівня показників; значення, завдання і джерела даних аналізу.

Необхідно визначити завдання загальної оцінки рівня виконання програми, динаміки показників обсягу випуску та реалізації продукції; аналізу впливу факторів на відхилення показників; аналізу асортименту і структури випуску продукції.

Слід приділити увагу методиці розрахунку впливу асортиментно – структурних зрушень на показники діяльності підприємства; аналізу якості продукції, робіт і послуг; аналізу впливу зміни якості на економічні показники роботи підприємства; аналізу ритмічності діяльності; аналізу комплектності виробництва та оцінці резервів росту випуску і реалізації продукції.

Виконайте тести:

1. Для оцінки динаміки та виконання бізнес-плану виробництва і реалізації продукції використовують:

- а) чистий дохід від реалізації продукції;
- б) обсяг виробництва продукції в діючих та порівняних цінах;
- в) залишки нереалізованої продукції;
- г) усі відповіді вірні.

2. Основними чинниками, що впливають на зміну обсягу реалізації продукції, є:

- а) зміна обсягу товарної продукції, зміна доходу від основної операційної діяльності;
- б) зміна залишків нереалізованої продукції, зміна обсягу товарної продукції;
- в) зміна собівартості реалізованої продукції, зміна залишків нереалізованої продукції;
- г) структурні зрушення, зміна витрат операційної діяльності.

3. Зменшуючи залишки готової продукції на складі на кінець звітного року, підприємство збільшує:

- а) обсяг виробництва продукції за звітний період;
- б) обсяг реалізованої продукції за звітний період;
- в) залишки готової продукції на початок, наступного за звітним періоду;
- г) обсяг реалізованої продукції за попередній рік.

4. До складу товарної продукції включено:

- а) вартість усієї виробленої продукції й виконаних робіт, не включаючи залишки незавершеного виробництва й внутрішньогосподарський оборот;
- б) вартість усієї виробленої продукції й виконаних робіт, включаючи залишки незавершеного виробництва;
- в) вартість незавершеного виробництва й внутрішньогосподарський оборот;
- г) вартість виробленої продукції й внутрішньогосподарський оборот.

5. До причин зростання залишків нереалізованої продукції належить:

- а) неритмічність роботи підприємства;
- б) невиконання договорів постачання;
- в) перевитрати матеріальних ресурсів;
- г) порушення трудової дисципліни.

6. Показники обсягу виробництва продукції у порівняних цінах розраховуються з метою:

- а) розрахунку середньозважених обсягів виробництва;
- б) усунення впливу фактора інфляції;
- в) визначення нереалізованої продукції;
- г) оцінки ритмічності виробництва.

7. При аналізі конкурентоспроможності по декількох зразках інтегральний показник визначається як:

- а) середньозважений показник за кожним окремим зразком;
- б) сума середніх показників;
- в) найвище значення середнього показника;
- г) усі відповіді правильні.

8. Базисні темпи зростання виробництва (реалізації) продукції визначаються:

- а) відношенням обсягів виробництва (реалізації) продукції звітного періоду до базисного періоду;
- б) відношенням обсягів виробництва (реалізації) продукції звітного періоду до попереднього періоду;
- в) відношенням обсягів виробництва (реалізації) продукції базисного періоду до звітного періоду;
- г) відношенням обсягів виробництва (реалізації) продукції за попередній період до звітного періоду.

9. Ланцюгові темпи зростання виробництва (реалізації) продукції визначаються:

- а) відношенням обсягів виробництва (реалізації) продукції звітного періоду до базисного періоду;
- б) відношенням обсягів виробництва (реалізації) продукції звітного періоду до попереднього періоду;
- в) відношенням обсягів виробництва (реалізації) продукції звітного періоду до середньозваженої величини обсягу продукції;
- г) відношенням обсягів виробництва (реалізації) продукції звітного періоду до середньогалузевого значення.

10. Якщо інтегральний коефіцієнт конкурентоспроможності $K_{int} < 1$, то це означає, що

- а) параметри оцінюваної продукції нижчі ніж порівнюваного товару-зразка;
- б) оцінювана продукція є більш конкурентоспроможною ніж товар-зразок;
- в) оцінювана продукція є менш конкурентоспроможною ніж товар-зразок;
- г) параметри оцінюваної продукції вищі від порівнюваного товару-зразка

11. Яку продукцію включають в асортиментний обсяг продукції?

- а) плановий обсяг продукції;
- б) фактичний обсяг продукції;
- в) фактичний обсяг продукції, але не менше планової потреби;
- г) фактичний обсяг продукції, але не більше планової потреби.

12. Попит на продукцію підприємства залежить від:

- а) якості, реклами, конкурентоспроможності продукції;
- б) прибутку, собівартості;
- в) конкурентоспроможності продукції, собівартості;
- г) собівартості.

13. Критичний обсяг продаж, який забезпечує одержання прогнозованого прибутку, – це:

- а) $(\text{постійні витрати} + \text{прогнозований прибуток}) : (\text{рівень маржинального доходу})$;
- б) $(\text{постійні витрати}) - (\text{змінні витрати})$;
- в) $(\text{прибуток}) - (\text{постійні витрати})$
- в) $(\text{прибуток}) + (\text{постійні витрати})$.

14. Який взаємозв'язок існує між обсягами реалізації та сумою прибутку?

- а) збільшення обсягу реалізації приводить до пропорційного зростання суми прибутку;
- б) приріст обсягу реалізації продукції спричиняє зменшення суми прибутку;
- в) зміна обсягу реалізації продукції викликає як позитивний, так і негативний вплив на суму прибутку;
- г) зміна обсягу реалізації продукції викликає негативний вплив на суму прибутку.

15. Від обсягу виробництва не залежать:

- а) загальні витрати;

- б) валові витрати;
- в) постійні витрати;
- г) середні валові витрати.

16. Як розрахувати собівартість одиниці продукції?

- а) постійні витрати / обсяг виробництва + змінні витрати;
- б) змінні витрати / постійні витрати + обсяг виробництва;
- в) обсяг виробництва / постійні витрати + змінні витрати;
- г) обсяг виробництва / змінні витрати + постійні витрати.

Виконайте практичні завдання:

Задача 1.

Приклад.

Підприємство мало на рік пакет замовлень (V_0) 10000 одиниць за ціною (C_0) 360 грн., а прибуток був передбачений 1350 тис. грн.

Собівартість визначалася такими параметрами:

Матеріали (МВ)	25 грн.	$25 \times 10000 = 250$ тис. грн.
Зарплата (ЗП)	60 грн.	$60 \times 10000 = 600$ тис. грн.
Накладні змінні витрати (НЗВ)	20 грн.	$20 \times 10000 = 200$ тис. грн.
Накладні постійні витрати (НПВ)		1200 тис. грн.
Разом (СП)		2250 тис. грн.

Собівартість одного виробу становить 225 грн. (2250 тис. грн. : 10000).

Внаслідок скорочення замовлень обсяг виробництва цієї продукції становитиме лише 60% (V_1 - 6000 шт.) від замовленого. Водночас з'явилась можливість додаткової реалізації (V_Δ) 1500 одиниць продукції за нижчою ціною (C_Δ) 200 грн.

Таблиця 1- Варіанти визначення прибутку за різних обсягів реалізації продукції

Показники	<i>Варіант 1</i> за планом	<i>Варіант 2</i> При скороченні виробництва до 60%	<i>Варіант 3</i> За умов продажу на рівні 60% та додатковому замовленні
Продаж	$360 \times 10000 = 3600$ т. грн.	$360 \times 6000 = 2160$ т. грн.	2160 т. грн. + $(200 \times 1500) = 2460$ т. грн.
Собівартість: матеріали (МВ)	250 т. грн.	$25 \times 6000 = 150$ т. грн.	150 т. грн. + $(25 \times 1500) = 187,5$ т. грн.
Зарплата (ЗП)	600 т. грн.	$60 \times 6000 = 360$ т. грн.	360 т. грн. + $(60 \times 1500) = 450$ т. грн.
Накладні змінні витрати (НЗВ)	200 т. грн.	$20 \times 6000 = 120$ т. грн.	120 т. грн. + $(20 \times 1500) = 150$ т. грн.
Накладні постійні витрати (НПВ)	1200 т. грн.	1200 т. грн.	1200 т. грн.
Разом собівартість (СП)	2250 т. грн.	1830 т. грн.	1987,5 т. грн.
Прибуток	1350 т. грн.	330 т. грн.	472,5 т. грн.

Здійснити розрахунки різних варіантів виробництва та реалізації продукції. Зробити висновки.

Показники	Приклад	Варіанти				
		1	2	3	4	5
В ₀ (шт.)	10000	11000	12000	13000	14000	15000
Ц ₀ (грн.)	360	350	340	330	320	310
МВ (грн.)	25	25	25	20	20	20
ЗП (грн.)	60	55	55	55	50	50
НЗВ (грн.)	20	20	20	20	20	20
НПВ (тис.грн.)	1200	1200	1100	1100	1200	1200
В ₁ (шт.)	6000	6500	6700	7000	7500	8000
В _Δ (шт.)	1500	1600	1700	1800	1900	2000
Ц _Δ (грн.)	200	180	170	160	150	145

Розрахунки таблиці 1 свідчать, що підприємству вигідніше прийняти рішення про додатковий випуск продукції в кількості 1500 виробів і продаж її за ціною нижчою від собівартості, ніж скоротити випуск до 60%. Реалізація цього рішення дасть підприємству додатковий прибуток у розмірі 142, 5 тис. грн. (472,5 тис грн. – 330, 0 тис. грн.).

Задача 2. За варіантами проаналізувати виконання випуску продукції за асортиментом. Зробити висновки.

Таблиця 2 - Оцінка випуску продукції за асортиментом (тис. шт.)

Вид продукції	Виробниче завдання з урахуванням заборгованості минулих періодів	За звітом	Відхилення від завдання	Виконання завдання, %	Зараховується у виконання завдання
1	2	3	4	5	6
А	400	360	-40	90	360
Б	320	340	+20	106,2	320
В	280	265	-15	94,6	265
Г	145	190	+45	131,0	145
Д	540	575	+35	106,5	540
Разом	1685	1730	+45	102,7	1630

Процент виконання завдання з асортименту становить 90% за найменшим відсотком і 96,7% ($1630 : 1685 \times 100$) за середнім відсотком. У будь-якому разі план з асортименту не може бути виконаний більше ніж на 100%. Фактичний рівень при плановій структурі визначається множенням запланованого випуску по кожній позиції асортименту на середній відсоток виконання завдання з випуску продукції в цілому по підприємству, який становить 102,7% ($1730:1685 \times 100$), або шляхом множення загального фактичного випуску продукції на планову питому вагу кожного виробу.

Варіант 1

Вид продукції	Виробниче завдання з урахуванням заборгованості минулих періодів	За звітом	Відхилення від завдання	Виконання завдання, %	Зараховується у виконання завдання
1	2	3	4	5	6
А	450	400			
Б	300	350			
В	280	265			
Г	150	185			
Д	550	595			
Разом					

Варіант 2

1	2	3	4	5	6
А	450	480			
Б	300	330			
В	280	245			
Г	150	200			
Д	550	570			
Разом					

Варіант 3

1	2	3	4	5	6
А	350	400			
Б	400	350			
В	240	265			
Г	200	185			
Д	630	595			
Разом					

Варіант 4

1	2	3	4	5	6
А	380	400			
Б	370	350			
В	240	265			
Г	250	185			
Д	550	580			
Разом					

Варіант 5

1	2	3	4	5	6
А	380	400			
Б	370	350			
В	240	265			
Г	250	185			
Д	550	580			
Разом					

Завдання 3. За варіантами проаналізувати структуру товарної продукції. Зробити висновки.

Приклад.

Таблиця 3 -Аналіз структури товарної продукції (тис. шт.)

Вид продукції	Випуск продукції		Структура продукції		Фактично при плановій структурі	Зараховується у виконання плану за структурою	Зміна товарної продукції за рахунок структури (3-6)
	за завданням	фактично	за завданням	фактично			
1	2	3	4	5	6	7	8
А	400	360	23,74	20,81	410,7	360	
Б	320	340	18,99	19,65	328,5	328,5	
В	280	265	16,62	15,32	287,5	265,0	
Г	145	190	8,60	10,98	148,8	148,8	
Д	540	575	32,05	33,24	554,5	554,5	
Разом	1685	1730	100,0	100,0	1730,0	1656,8	

Як видно з даних таблиці, підприємство порушило структуру випуску продукції.

Оскільки питома вага виробу А в загальному обсязі продукції знизилась на 2,93% (20,81 – 23,74), а по виробу В – на 1,30% (15,32 – 16,62), у структурі фактичного випуску недодано цих виробів на 73,2 тис. шт.(50,7+22,5).

Отже, з дотриманням планової структури фактично випущено продукції в обсязі 1656,8 тис. шт., що становить 98,3% до плану випуску (1656,8 : 1685 × 100).

$$1730 \times 23,74 : 100 = 410,7$$

$$1730 \times 18,99 : 100 = 328,5$$

$$1730 \times 16,62 : 100 = 287,5$$

$$1730 \times 8,60 : 100 = 148,8$$

$$1730 \times 32,05 : 100 = 554,5$$

Варіант 1

Вид продукції	Випуск продукції		Структура продукції		Фактично при плановій структурі	Зараховується у виконання плану за структурою	Зміна товарної продукції за рахунок структури (3-6)
	за завданням	фактично	за завданням	фактично			
1	2	3	4	5	6	7	8
А	450	400					
Б	300	350					
В	280	265					
Г	150	185					
Д	550	595					
Разом							

Варіант 2

1	2	3	4	5	6	7	8
А	450	480					
Б	300	330					
В	280	245					
Г	150	200					
Д	550	570					
Разом							

Варіант 3

1	2	3	4	5	6	7	8
А	350	400					
Б	400	350					
В	240	265					
Г	200	185					
Д	630	595					
Разом							

Варіант 4

1	2	3	4	5	6	7	8
А	380	400					
Б	370	350					
В	240	265					
Г	250	185					
Д	550	580					
Разом							

Варіант 5

1	2	3	4	5	6	7	8
А	380	400					
Б	370	350					
В	240	265					
Г	250	185					
Д	550	580					
Разом							

ТЕМА 5. АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ ТА ВИТРАТ НА ОПЛАТУ ПРАЦІ

План

- 5.1. Завдання та інформаційна база економічного аналізу
- 5.2. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами
- 5.3. Аналіз використання робочого часу
- 5.4. Аналіз продуктивності праці
- 5.5. Аналіз використання фонду оплати праці
- 5.6. Аналіз впливу трудових чинників на обсяг реалізованої продукції
- 5.7. Аналіз рентабельності персоналу

Під час вивчення даної теми слід визначити значення, завдання та джерела інформації для аналізу трудових показників; основні етапи аналізу трудових ресурсів підприємства.

Слід приділити увагу методиці аналізу забезпеченості підприємства кадровим потенціалом, стану та руху трудових ресурсів; аналізу використання робочого часу. Необхідно дослідити модель взаємозв'язку рентабельності персоналу та продуктивності праці.

Слід приділити увагу аналізу ефективності використання трудових ресурсів; аналізу забезпеченості підприємства трудовими ресурсами; аналізу руху робочої сили; аналізу продуктивності праці; аналізу рівня та динаміки продуктивності праці. Необхідно визначити завдання аналізу використання фонду оплати праці; аналізу впливу трудових факторів на показники діяльності підприємства ресурсів.

Виконайте тести:

1. Відносне відхилення по забезпеченості підприємства робітниками розраховується як:

- а) порівняння фактичної чисельності робітників з чисельністю попереднього року;
- б) порівняння чисельності робітників за попередній рік з фактичною чисельністю;
- в) порівняння фактичної чисельності робітників з фактичною за звітний рік в оцінці минулого року;
- г) планової чисельності з фактичною..

2. Коефіцієнт стабільності персоналу – це відношення:

- а) прийнятих працівників до середньоспискової чисельності персоналу;
- б) звільнених працівників до середньоспискової чисельності персоналу;
- в) чисельності працівників, що працювали цілий рік до середньоспискової чисельності персоналу;
- г) кількість прийнятого персоналу на роботу та кількість звільнених робітників до середньоспискової чисельності персоналу.

3. Продуктивність праці у вартісному виразі обчислюється як відношення:

- а) матеріальних витрат до обсягу виробленої продукції;
- б) обсягу виробленої продукції до витрат робочого часу;
- в) обсягу виробленої продукції до середньоспискової чисельності працівників;
- г) обсягу виробленої продукції до середньорічної вартості основних засобів.

4. На відхилення по оплаті праці за категоріями, крім робітників впливають такі чинники:

- а) середньоспискова чисельність персоналу, середня заробітна плата;
- б) середньоспискова чисельність персоналу, середня заробітна плата, продуктивність праці одного робітника;
- в) середня заробітна плата, продуктивність праці одного робітника.
- г) середньоспискова чисельність персоналу, продуктивність праці одного робітника.

5. Показник рентабельності персоналу розраховується як відношення:

- а) чистого прибутку до середньоспискової чисельності персоналу основної діяльності;
- б) прибутку від операційної діяльності до середньоспискової чисельності персоналу основної діяльності;
- в) чистого доходу від реалізації продукції до середньоспискової чисельності штатних працівників підприємства;
- г) чистого прибутку до середньоспискової чисельності персоналу штатних працівників підприємства.

6. На використання робочого часу впливають такі чинники:

- а) зміна чисельності робітників; зміна середньорічної продуктивності праці; зміна трудомісткості;
- б) зміна чисельності робітників; зміна середньої кількості днів, відпрацьованих одним робітником; зміна середньої тривалості робочого дня;
- в) зміна чисельності робітників; зміна середньомісячної заробітної плати; зміна середньої тривалості робочого дня;
- г) зміна чисельності працівників;
- д) зміна середньої кількості днів, відпрацьованих одним робітником; зміна середньомісячної заробітної плати; зміна трудомісткості.

7. На обсяг виробництва впливають такі чинники:

- а) зміна коефіцієнта плинності робочої сили; зміна середньої чисельності робітників;
- б) зміна середньоспискової чисельності робітників; зміна середньої кількості днів, відпрацьованих одним робітником; зміна середньої тривалості робочого дня; зміна середньогодинної продуктивності праці;
- в) зміна трудомісткості; зміна середньої тривалості робочого дня; зміна середньогодинної продуктивності праці;
- г) зміна середньорічного виробітку одного працівника;
- д) зміна середньої кількості днів, відпрацьованих одним робітником; зміна середньомісячної заробітної плати; зміна трудомісткості.

8. Причиною збільшення випуску продукції за рахунок чинників праці може бути:

- а) зменшення середньооблікової чисельності робітників;
- б) збільшення цілодобових та внутрішньозмінних втрат робочого часу;
- в) збільшення середньогодинної продуктивності праці;
- г) зменшення цілодобових та внутрішньозмінних втрат робочого часу.

9. Добуток відхилення із середньої чисельності робітників та базисних даних стосовно днів роботи одного робітника, тривалості робочого дня та середньогодинного виробітку одного робітника – це вплив такого чинника праці на обсяг виробництва, як:

- а) зміна тривалості робочого дня;
- б) зміна середньооблікової чисельності робітників;
- в) зміна середньогодинного виробітку одного робітника;
- г) зміна днів, відпрацьованих одним робітником.

10. Добуток відхилення із середньогодинного виробітку робітника та звітних даних стосовно середньооблікової чисельності робітників, середньої кількості днів виходу на роботу одного робітника та тривалості робочого дня – це вплив такого чинника праці на обсяг виробництва, як:

- а) зміна тривалості робочого дня;
- б) зміна середньооблікової чисельності робітників;
- в) зміна середньогодинного виробітку одного робітника;
- г) зміна днів, відпрацьованих одним робітником.

11. Добуток відхилення із середньої кількості днів виходу на роботу одного робітника, звітних даних стосовно середньооблікової чисельності робітників та базисних даних стосовно середньої тривалості робочого дня та середньогодинного виробітку одного робітника – це вплив такого чинника праці на обсяг виробництва, як:

- а) зміна тривалості робочого дня;
- б) зміна середньооблікової чисельності робітників;
- в) зміна середньогодинного виробітку одного робітника;
- г) зміна днів, відпрацьованих одним робітником.

12. Добуток відхилення із середньої тривалості робочого дня та звітних даних стосовно середньооблікової чисельності робітників і середньої кількості днів виходу на роботу одного робітника та базисних даних щодо середньогодинного виробітку одного робітника – це вплив такого чинника праці на обсяг виробництва, як:

- а) зміна тривалості робочого дня;
- б) зміна середньооблікової чисельності робітників;
- в) зміна середньогодинного виробітку одного робітника;
- г) зміна днів, відпрацьованих одним робітником

Виконайте практичні завдання:

Задача 1

За даними таблиці 5.1. проаналізуйте забезпеченість підприємства робочою силою. Зробіть висновки.

Таблиця 5.1 Варіант 1

Показники	Чисельність, чол.				
	Минулий рік	Звітний рік		Відхилення	
		план	звіт	абсолютне	відносне
1. Весь персонал підприємства, в тому числі:	4828	4860	4860	32	0,66
Промислово-виробничий персонал, в тому числі:	4647	4687	4680	33	0,71
Робітники	3360	3340	3350	-10	-0,29
2. Питома вага робітників в загальній кількості ПВП, %	72,3	71,2	71,5	-0,8пп	-1,1
3. Непромисловий персонал в загальній кількості ПВП, %	27,6	28,8	28,5	0,9пп	3,2

Задача 2

За даними таблиці 5.2. проаналізуйте професійно-кваліфікаційний склад робітників підприємства, а також співвідношення між основними і допоміжними робітниками.

Зробіть висновки про закріплення робочої сили на підприємстві. Визначте вікову структуру персоналу у звітному році, якщо працівники за віком групуються наступним чином:

- до 30 років – 1020 чол.;
- від 30 до 40 років – 1250 чол.;
- від 40 до 50 років – 1410 чол.;
- 50 і більше років – 1133 чол.

Таблиця 5.2

Показники	План	Звіт	Відхилення від плану, %
1. Чисельність робітників, чол., в тому числі:			
- основних			
2. Питома вага основних робітників в їх загальній кількості, %			
3. Середній тариф робітників, у тому числі:			
- токарів			
- слюсарів			
- фрезерувальників			

Задача 3.

За даними таблиці 5.3 проаналізуйте виконання плану та динаміку продуктивності праці. Зробіть висновки.

Таблиця 5.3

Показники	Звітний рік		Відхилення	
	план	звіт	абсолютне	відносне
1. Обсяг продукції в порівняльних цінах, тис. грн.	387780	383450	-4330	-1,1
2. Середньоспиксова чисельність ПВП, чол.	4687	4680	-7	-0,14
3. Середньоспиксова чисельність робітників, чол.	3340	3350	10	0,3
4. Відпрацьовано робітниками тис. людино-днів	794,2	789,3	-4,9	-0,61
5. Відпрацьовано робітниками тис. людино-годин	6488,7	6472,3	-16,4	-0,25
6. Середньорічна продуктивність праці одного працівника, тис.грн.	82,7	81,9	-0,8	-0,97
7. Середньорічна продуктивність праці одного робітника, тис. грн.	116,1	114,5	-1,6	-1,38
8. Середньоденна продуктивність праці одного робітника, грн.	104,1	103,8	-0,3	-0,28
9. Середньогодинний виробіток одного робітника, грн.	127,4			
10. Трудомісткість продукції в нормо-годин.				
11. Виконання норм виробітку робітниками-відрядниками, %	106	102		

Задача 4.

Визначите вплив зміни структури промислово-виробничого персоналу на продуктивність праці одного працівника, відпрацьованого часу, виконання норм виробітку і середньогодинної продуктивності на продуктивність праці одного робітника на основі даних табл. 5.3. Розрахунки занесіть в табл. 5.4.

Таблиця 5.4

Фактори	Методика розрахунку	Розмір впливу, грн
1. Зміна середньорічного виробітку одного працівника, в тому числі за рахунок: - питомої ваги робітників в загальній чисельності ПВП; - середньорічного виробітку одного робітника		
2. Зміна середньорічного виробітку одного робітника, в тому числі за рахунок: - кількості явок на роботу; - тривалості робочого дня; - середньорічного виробітку		

Задача 5.

Розрахуйте прийомами абсолютних та відносних різниць вплив факторів на зміну продуктивності праці одного працівника за допомогою табл. 5.3. Підрахуйте резерви підвищення продуктивності праці одного працівника.

Таблиця 5.4

Показники	План	Фактично
1. Річний виробіток продукції на одного працівника, грн.		
2. Питома вага робітників в загальній чисельності ПВП, %		
3. Кількість днів, відпрацьованих одним робітником, дн.		
4. Тривалість робочого дня, год.		
5. Середньогодинний виробіток, грн.		

Задача 6.

Розрахуйте вплив факторів на зміну обсягу виробництва продукції способом ланцюгових підстановок. Зробіть висновок про резерви збільшення обсягу виробництва продукції

Таблиця 5.5

Показники	План	Фактично
1. Випуск продукції, тис. грн.		
2. Середньоспиксова чисельність працівників		
3. Питома вага робітників в загальній чисельності ПВП, %		
4. Кількість днів, відпрацьованих одним робітником		
5. Тривалість робочого дня, год.		
6. Середньогодинний виробіток, грн.		

Задача 7.

Визначте розмір впливу факторів на зміну обсягу виробництва продукції способом відносних різниць (табл. 5.6).

Таблиця 5.6

Показники	% виконання плану	Різниця в рівнях показників	Методика розрахунку	Сума, грн.
1. Зміна чисельності робітників				
2. Зміна кількості виходів на роботу				
3. Зміна тривалості робочого дня				
4. Зміна середнього змінного виробітку				

Підрахуйте резерви можливого збільшення випуску продукції за рахунок ефективного використання трудових ресурсів на підприємстві. Розрахунки занесіть в табл. 5.7.

Таблиця 5.7

Резерви	Сума, тис. грн.
Разом	

На основі проведених розрахунків (табл. 5.1-5.7) зробіть висновки про забезпечення підприємства трудовими ресурсами та їх використання. Запропонуйте шляхи використання виявлених резервів для збільшення обсягів виробництва продукції.

Питання для обговорення (теми рефератів та демонстрацій):

1. Аналіз забезпеченості підприємства трудовими ресурсами.
2. Аналіз використання робочого часу.
3. Аналіз продуктивності праці.
4. Аналіз використання фонду оплати праці.
5. Аналіз впливу трудових чинників на обсяг реалізованої продукції.
6. Аналіз рентабельності персоналу.
7. Модель взаємозв'язку рентабельності персоналу та продуктивності праці.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ №2

АНАЛІЗ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

ТЕМА 6. АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА

План

- 6.1. Завдання та інформаційна база економічного аналізу
- 6.2. Аналіз наявності та структури основних засобів
- 6.3. Аналіз руху та технічного стану основних засобів
- 6.4. Аналіз ефективності використання основних засобів

Під час вивчення даної теми слід визначити значення, завдання, джерела даних для аналізу засобів праці. Слід приділити увагу класифікації основних засобів підприємства. Необхідно визначити завдання та інформаційну базу економічного аналізу основних засобів; основні етапи аналізу основних засобів підприємства; методика аналізу основних засобів.

Слід приділити увагу аналізу показників складу, структури, технічного стану і руху основних засобів; аналіз забезпеченості підприємства засобами праці; аналізу факторів, що впливають на віддачу основних засобів.

Особливу увагу слід приділити аналізу показників ефективності використання основних засобів і їх впливу на випуск продукції; аналізу використання виробничого устаткування, а також методиці виявлення резервів росту фондівіддачі та випуску продукції за рахунок факторів засобів праці.

Виконайте тести:

1. Ступінь зносу основних засобів характеризують:

- а) коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності;
- б) фондоозброєність та технічна озброєність праці;
- в) віддача активних засобів.

2. Ефективність використання основних засобів?

- а) коефіцієнт придатності;
- б) коефіцієнт вибуття;
- в) віддача;
- г) коефіцієнт зносу.

3. До екстенсивного чинника належить:

- а) віддача;
- б) питома вага активних засобів;
- в) середньорічна вартість основних засобів основного виду діяльності;
- г) усі перераховані.

4. Для аналізу використання основних засобів слід використовувати:

- а) форми № 11-ОФ, 2, первинні документи;
- б) форми №11-ОФ; №5; №1;
- в) матеріали відділу труда та заробітної плати, форму 2-ПВ;
- г) усі перераховані.

5. Залежність між обсягами виробництва і реалізації продукції та ефективністю використання основних засобів характеризує:

- а) умовний зв'язок;
- б) детермінований зв'язок;
- в) стохастичний зв'язок;
- г) обернено-пропорційний зв'язок.

6. На віддачу основних засобів основного виду діяльності впливає:

- а) коефіцієнт змінності роботи обладнання;
- б) питома вага активних засобів;
- в) коефіцієнт оновлення основних засобів;
- г) віддача активних засобів.

7. Як відношення суми нарахованого зносу до первісної вартості основних засобів обчислюється:

- а) коефіцієнт оновлення;
- б) коефіцієнт реальної вартості;
- в) коефіцієнт придатності;
- г) коефіцієнт зносу.

Виконайте практичні завдання:

Задача 1.

Приклад.

В таблиці наведено приклад оцінки забезпечення підприємства основними засобами.

Таблиця X

Оцінка забезпечення підприємства основними засобами

Показники	Попередній рік	Звітний рік	Темп росту, %
1. Середньорічна вартість основних фондів, основного виду діяльності, тис. грн (ВОФ)	131952	137382	104,1
2. Середньорічна вартість активних фондів, тис. грн (ВАФ)	72706	73774	101,5
3. Середньооблікова чисельність персоналу основної діяльності, чол. (ЧПОД)	1086	1066	98,2
4. Середньооблікова чисельність робітників, чол. (ЧР)	879	842	95,8
5. Фондоозброєність праці одного працівника, тис. грн (ФОПП)	121,5	128,9	106,1
6. Технічна озброєність праці одного робітника, тис. грн (ТОПР)	82,7	87,6	105,9

Здійснити розрахунки різних варіантів забезпечення підприємства основними засобами. Визначити темпи росту показників. Зробити висновки.

Показники	Приклад	Варіанти				
		1	2	3	4	5
ВОФ ₀ (тис грн.)	131952	131900	130900	131000	132000	132500
ВОФ ₁ (тис грн.)	137382	137300	136300	137000	138000	138200
ВАФ ₀ (тис.грн.)	72706	72700	72300	72500	73500	73700
ВАФ ₁ (тис.грн.)	73774	73750	73250	73350	74150	74350
ЧПОД ₀ (чол.)	1086	1080	1100	1110	1150	1170
ЧПОД ₁ (чол.)	1066	1060	1070	1090	1110	1140
ЧР ₀ (чол.)	879	880	850	870	900	970
ЧР ₁ (чол.)	842	840	820	845	885	955
ФОПП ₀ (тис. грн.)	121,5	?	?	?	?	?
ФОПП ₁ (тис. грн.)	128,9	?	?	?	?	?
ТОПР ₀ (тис грн.)	82,7	?	?	?	?	?

ТОПР ₁ (тис грн.)	87,6	?	?	?	?	?
------------------------------	------	---	---	---	---	---

Задача 2.

Приклад.

В таблиці наведено приклад оцінки руху основних засобів.

Таблиця XX

Аналіз руху основних засобів (за первісною вартістю)

Показники	Усього основних засобів	У тому числі		
		будинки, споруди та передавальні пристрої	машини та обладнання	транспортні засоби
А	1	2	3	4
1. Наявність на початок року, тис. грн.	250334	69843	130131	44402
2. Надійшло за рік, тис. грн.	20050	6000	6195	1690
3. Вибуло за рік, тис. грн.	2046	-	1239	701
4. Наявність на кінець року, тис. грн.	268338	75843	135087	45391
5. Коефіцієнт вводу	0,0748	0,0791	0,0459	0,0372
6. Коефіцієнт вибуття	0,0082	-	0,0095	0,0158
7. Коефіцієнт заміни	0,1020	0,0	0,2000	0,4148
8. Коефіцієнт розширення	0,8980	1,0	0,8000	0,5852
9. Коефіцієнт приросту	0,0719	0,0859	0,0381	0,0223

Здійснити розрахунки різних варіантів руху основних засобів. Зробити висновки

Варіант 1.

Аналіз руху основних засобів (за первісною вартістю)

А	1	2	3	4
1. Наявність на початок року, тис. грн.	250500	69843	130297	44402
2. Надійшло за рік, тис. грн.	20550	6500	6195	1690
3. Вибуло за рік, тис. грн.	2200	-	1240	960
4. Наявність на кінець року, тис. грн.	?	?	?	?
5. Коефіцієнт вводу	?	?	?	?
6. Коефіцієнт вибуття	?	?	?	?
7. Коефіцієнт заміни	?	?	?	?
8. Коефіцієнт розширення	?	?	?	?
9. Коефіцієнт приросту	?	?	?	?

Варіант 2.

Аналіз руху основних засобів (за первісною вартістю)

А	1	2	3	4
1. Наявність на початок року, тис. грн.	260500	72843	135297	46402
2. Надійшло за рік, тис. грн.	21000	6500	6590	3590
3. Вибуло за рік, тис. грн.	2350	-	1350	900
4. Наявність на кінець року, тис. грн.	?	?	?	?
5. Коефіцієнт вводу	?	?	?	?
6. Коефіцієнт вибуття	?	?	?	?
7. Коефіцієнт заміни	?	?	?	?
8. Коефіцієнт розширення	?	?	?	?
9. Коефіцієнт приросту	?	?	?	?

Варіант 3.

Аналіз руху основних засобів (за первісною вартістю)

А	1	2	3	4
1. Наявність на початок року, тис. грн.	260800	72900	135200	46300
2. Надійшло за рік, тис. грн.	21500	7000	6590	3590
3. Вибуло за рік, тис. грн.	2400	-	1300	1100
4. Наявність на кінець року, тис. грн.	?	?	?	?
5. Коефіцієнт вводу	?	?	?	?
6. Коефіцієнт вибуття	?	?	?	?
7. Коефіцієнт заміни	?	?	?	?
8. Коефіцієнт розширення	?	?	?	?

9. Коефіцієнт приросту	?	?	?	?
------------------------	---	---	---	---

Варіант 4. Аналіз руху основних засобів (за первісною вартістю)

A	1	2	3	4
1. Наявність на початок року, тис. грн.	260900	72900	135200	46300
2. Надійшло за рік, тис. грн.	21300	7000	6600	3590
3. Вибуло за рік, тис. грн.	2450	-	1330	1000
4. Наявність на кінець року, тис. грн.	?	?	?	?
5. Коефіцієнт вводу	?	?	?	?
6. Коефіцієнт вибуття	?	?	?	?
7. Коефіцієнт заміни	?	?	?	?
8. Коефіцієнт розширення	?	?	?	?
9. Коефіцієнт приросту	?	?	?	?

Варіант 5. Аналіз руху основних засобів (за первісною вартістю)

A	1	2	3	4
1. Наявність на початок року, тис. грн.	260850	72950	135150	46200
2. Надійшло за рік, тис. грн.	21400	7000	6590	3600
3. Вибуло за рік, тис. грн.	2300	-	1230	950
4. Наявність на кінець року, тис. грн.	?	?	?	?
5. Коефіцієнт вводу	?	?	?	?
6. Коефіцієнт вибуття	?	?	?	?
7. Коефіцієнт заміни	?	?	?	?
8. Коефіцієнт розширення	?	?	?	?
9. Коефіцієнт приросту	?	?	?	?

Задача 3

Приклад.

В таблиці наведено приклад оцінки стану основних засобів.

Таблиця ХХХ
Аналіз технічного стану основних засобів)

Показники	Усього основних засобів	У тому числі		
		будинки, споруди та передавальні пристрої	машини та обладнання	транспортні засоби
а	1	2	3	4
1. Первісна вартість на початок року, тис. грн	250334	69843	130131	44402
2. Первісна вартість на кінець року, тис. грн	268338	75843	135087	45391
3. Сума зносу, тис. грн	118382	42925	57425	13657
- на початок	130956	42459	61316	16266
- на кінець				
4. Коефіцієнт зносу	0,4729	0,6146	0,4413	0,3076
- на початок	0,4880	0,5598	0,4539	0,3584
- на кінець .				
5. Коефіцієнт придатності	0,5271	0,3854	0,5587	0,6924
- на початок	0,5120	0,4402	0,5461	0,6416
- на кінець				

Здійснити розрахунки різних варіантів стану основних засобів. Зробити висновки

Варіант 1

Аналіз технічного стану основних засобів

а	1	2	3	4
1. Первісна вартість на початок року, тис. грн	250500	69843	130297	44402
2. Первісна вартість на кінець року, тис. грн	?	?	?	?
3. Сума зносу, тис. грн				
- на початок	118382	42925	57425	13657
- на кінець	130956	42459	61316	16266
4. Коефіцієнт зносу	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець .				
5. Коефіцієнт придатності	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець				

Варіант 2

Аналіз технічного стану основних засобів

а	1	2	3	4
1. Первісна вартість на початок року, тис. грн	260500	72843	135297	46402
2. Первісна вартість на кінець року, тис. грн	?	?	?	?
3. Сума зносу, тис. грн				
- на початок	118390	42930	57425	13660
- на кінець	130960	42460	61320	16270
4. Коефіцієнт зносу	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець .				
5. Коефіцієнт придатності	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець				

Варіант 3

Аналіз технічного стану основних засобів

а	1	2	3	4
1. Первісна вартість на початок року, тис. грн	260800	72900	135200	46300
2. Первісна вартість на кінець року, тис. грн	?	?	?	?
3. Сума зносу, тис. грн				
- на початок	118395	42935	57425	13665
- на кінець	130960	42465	61325	16260
4. Коефіцієнт зносу	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець .				
5. Коефіцієнт придатності	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець				

Варіант 4

Аналіз технічного стану основних засобів

а	1	2	3	4
1. Первісна вартість на початок року, тис. грн	260900	72900	135200	46300
2. Первісна вартість на кінець року, тис. грн	?	?	?	?
3. Сума зносу, тис. грн				
- на початок	118400	42945	57440	13670
- на кінець	130980	42465	61330	16280
4. Коефіцієнт зносу	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець .				
5. Коефіцієнт придатності	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець				

Варіант 5

Аналіз технічного стану основних засобів

а	1	2	3	4
1. Первісна вартість на початок року, тис. грн	260850	72950	135150	46200
2. Первісна вартість на кінець року, тис. грн	?	?	?	?
3. Сума зносу, тис. грн				
- на початок	118350	42945	57445	13675
- на кінець	130930	42450	61330	16260
4. Коефіцієнт зносу	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець .				
5. Коефіцієнт придатності	?	?	?	?
- на початок	?	?	?	?
- на кінець				

ТЕМА 7. АНАЛІЗ МАТЕРІАЛЬНИХ РЕСУРСІВ

План

- 7.1. Завдання та інформаційна база економічного аналізу матеріальних ресурсів
- 7.2. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами
- 7.3. Аналіз ефективності використання матеріальних ресурсів
- 7.4. Аналіз впливу факторів предметів праці на зміну обсягів виробництва та реалізації продукції підприємства

Під час вивчення даної теми слід визначити значення, завдання та джерела інформації для аналізу предметів праці; основні складові матеріально-технічного забезпечення. Необхідно визначити завдання, об'єкти та етапи аналізу використання матеріальних ресурсів; методику аналізу матеріальних ресурсів; етапи оцінки матеріально-технічного постачання.

Слід приділити увагу аналізу потреби підприємства в матеріальних ресурсах; аналізу забезпеченості підприємства предметами праці та стану складських запасів матеріалів; здійсненню факторного аналізу видів матеріальних витрат. Необхідно визначити шляхи забезпечення підприємства матеріальними ресурсами. Слід приділити увагу аналізу ефективності використання матеріальних ресурсів та їх впливу на показники діяльності підприємства та виявленню резервів підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів.

Виконайте тести:

1. Матеріаломісткість продукції визначають як відношення:

- а) обсягу виробленої (реалізованої) продукції до суми матеріальних витрат;
- б) суми витрат сировини до суми матеріальних витрат;
- в) загальної суми матеріальних витрат до вартості виробленої (реалізованої) продукції;
- г) витрат матеріалів до собівартості виробленої продукції.

2. Матеріаловіддача визначають як відношення:

- а) витрат матеріалів та сировини до обсягу виробленої продукції;
- б) обсягу виробленої (реалізованої) продукції до суми матеріальних витрат;
- в) загальної суми матеріальних витрат до вартості виробленої (реалізованої) продукції;
- г) обсягу виробленої продукції до суми витрат сировини.

3. Ефективність використання матеріальних ресурсів характеризується:

- а) визначенням норм виробничих запасів;
- б) витрачанням матеріалів на виготовлення окремих виробів;
- в) зростанням матеріаловіддачі;
- г) збільшенням матеріаломісткості продукції.

4. Причини створення понаднормативних запасів матеріальних ресурсів на підприємстві є:

- а) некомплектність поставок, зміни плану виробництва, невиконання графіків постачання сировини і матеріалів;
- б) погіршення якості виробленої продукції, збільшення матеріаломісткості продукції;
- в) зростання транспортно-заготівельних витрат, інфляція, відсутність складських приміщень;
- г) недотримання технології виробництва продукції, недоліки розрахунку нормативу запасів; збитковість виробництва.

5. Якщо вартість витрачених матеріальних ресурсів за період зростає на 2,4%, а вартість продукції зростає на 3,5 %, то частка екстенсивного фактора у прирості продукції складає:

- а) 68,6 %;
- б) 62,4%;
- в) 58,3%;
- г) 6,8%.

6. Якщо матеріаловіддача за період зростає на 5,4%, а вартість продукції зростає на 6,5 %, то частка інтенсивного фактора у прирості продукції складає:

- а) 88,6 %;
- б) 69,4%;
- в) 78,3%;
- г) 83,1%.

7. Оцінка виконання плану з асортименту матеріалів здійснюється:

- а) зарахуванням фактичної кількості матеріалів, що надійшли в межах планової потреби, передбаченої договором;
- б) відношенням фактичної кількості матеріалів до планової;
- в) зарахуванням фактичної кількості матеріалів, що надійшли;
- г) відношенням планової кількості матеріалів до фактичної.

8. Зростання обсягу виробленої (реалізованої) продукції забезпечується:

- а) збільшенням матеріаломісткості продукції;
- б) збільшенням матеріальних витрат, зменшенням матеріаловіддачі;
- в) зростанням матеріаловіддачі;
- г) структурними зрушеннями виробництва (реалізації) продукції.

9. Наслідками незабезпеченості виробництва матеріалами є:

- а) порушення ритмічності виробництва продукції;
- б) збільшення транспортних витрат;
- в) економія витрат на оплату праці;
- г) зростання витрат на зберігання матеріалів.

10. До факторної моделі виробленої (реалізованої) продукції за лінією предметів праці належать фактори:

- а) матеріаломісткість (матеріаловіддача), матеріальні витрати;
- б) забезпеченість матеріалами в днях, матеріальні витрати;
- в) матеріаломісткість продукції, собівартість продукції;
- г) матеріаловіддача, прибуток від реалізації продукції.

Виконайте практичні завдання:

Задача 1:

Дайте загальну оцінку виконання плану матеріально-технічного постачання, стану складських запасів, дотримання режиму економії на підприємстві. Визначте вплив факторів на випуск продукції. Підрахуйте резерви додаткового випуску продукції.

Таблиця 7.1

Показники	План	Звіт	Відхилення від плану	
			абсолютне	відносне, %
1. Обсяг продукції, тис. грн.	38778,0	3613,6		
2. Залишок алюмінію на початок року, т	30	25		
3. Надійшло за рік, т	426,6	426		
4. Використано, всього, в тому числі:	426,6	417		
- на виробництво продукції;	426,6	403,4		
- на інші цілі	-	13,6		
5. Залишок алюмінію на кінець року, т	30	34		
6. Витрати сировини на випуск однієї грн. продукції, т				
7. Вихід продукції із 1 т алюмінію, грн.				

Задача 2:

Визначте основні показники ефективності використання матеріалів і сировини

Таблиця 7.2

Показники	Минулий рік	Звітний рік		Відхилення		
		план	факт	від минулого року, %	Від плану	
					абсол.	%
1. Обсяг продукції в порівняльних цінах, тис. грн.	36560,0	38778	36136			
2. Матеріальні затрати в порівняльних цінах минулого року, тис. грн.	23500	23800	23400			
3. Матеріаловіддача, грн.						
4. Матеріаломісткість, грн.						
5. Перевитрати (+), економія (-) матеріалів, внаслідок зміни матеріаломісткості, тис. грн.						

Задача 3:

Визначте розмір впливу факторів на зміну обсягу виробництва продукції і резерви його росту.

Таблиця 7.3

Показники	Методика розрахунку	Розмір впливу, грн
1	2	3
1. Зміна: - матеріальних затрат; - матеріаломісткості		
Разом		

Питання для обговорення (теми рефератів та демонстрацій):

1. Завдання аналізу матеріально-технічного забезпечення та використання матеріальних ресурсів на підприємстві.
2. Основні напрями аналізу якості матеріально-технічного забезпечення на підприємстві.
3. Оцінка рівня забезпеченості виробництва матеріальними ресурсами.
4. Методики оцінки впливу матеріаловіддачі на зміну обсягу випуску (реалізації) продукції
5. Заходи підвищення ефективності використання матеріальних ресурсів підприємства.

ТЕМА 8. АНАЛІЗ ВИТРАТ ПІДПРИЄМСТВА ТА СОБІВАРТОСТІ РЕАЛІЗОВАНОЇ ПРОДУКЦІЇ

План

- 8.1. Завдання та інформаційна база аналізу.
- 8.2. Аналіз витрат діяльності підприємства.
- 8.3. Аналіз операційних витрат діяльності.
- 8.4. Визначення шляхів оптимізації операційних витрат.

Під час вивчення даної теми слід визначити значення, завдання та джерела даних аналізу витрат підприємства, здійснити класифікацію видів витрат і об'єктів аналізу.

Необхідно визначити систему показників рівня витрат і собівартості продукції та принципи відповідності доходів та витрат.

Необхідно визначити основні етапи економічного аналізу витрат підприємства; взаємозв'язок обліку витрат з фінансовою звітністю.

Слід приділити увагу аналізу динаміки і структури витрат в розрізі економічних елементів і статей калькуляції; аналізу рівня витрат на 1 гривню товарної продукції.

Крім того треба приділити увагу аналізу собівартості найважливіших видів продукції; аналізу прямих матеріальних витрат; аналізу прямих витрат на заробітну плату; аналізу комплексних статей витрат та аналізу собівартості окремих видів продукції. Визначення шляхів оптимізації операційних витрат.

Тестові завдання

1. Аналіз операційних витрат слугує для

- а) складання регламентованої законодавством фінансової звітності підприємства;
- б) адекватного управління внутрішніми процесами на підприємстві;
- в) визначення суми прибутку, що підлягає розподілу в даному періоді;
- г) забезпечення інформацією таких користувачів, як власники, кредитори, державні органи.

2. При поелементному аналізі операційних витрат використовують

- а) відносні величини ефективності;
- б) відносні величини структури;
- в) відносні величини економії витрат.

3. До складу виробничої собівартості не належать:

- а) втрати від браку;
- б) загальновиробничі витрати;

- в) витрати на збут;
- г) витрати на освоєння та підготовку виробництва.

4. Рівень матеріальних витрат у собівартості одиниці продукції залежить від:

- а) зміни витрат матеріальних ресурсів;
- б) зміни кількості відходів внаслідок відхилення від технології виробництва;
- в) зміни обсягу та структури продукції;
- г) зміни норм витрат і цін придбання одиниці кожного виду матеріальних ресурсів.

5. Витрати на управління та обслуговування виробництвом на 1 грн. продукції розраховуються з метою

- а) визначення резерву зниження собівартості за рахунок цих витрат;
- б) установлення вплив відхилень за окремими статтями цих витрат;
- в) оцінки динаміки цих витрат;
- г) розробки тренду цих витрат.

6. До непрямих витрат, як частки виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), належать:

- а) матеріальні витрати;
- б) витрати на оплату праці;
- в) змінні загальновиробничі витрати та постійні розподілені загальновиробничі витрати;
- г) сировина та матеріали.

7. Факторами першого порядку, які впливають на зміну суми витрат на оплату праці, є:

- а) зміна чисельності робітників та середньорічної виробітки;
- б) зміна обсягу, структури продукції та рівня оплати праці на один виріб;
- в) зміна чисельності працівників та середньої заробітної плати;
- г) зміна чисельності та рівня оплати праці на один виріб

8. Факторами другого порядку, які впливають на зміну суми витрат на оплату праці робітників, є:

- а) зміна чисельності робітників та середньорічної виробітки;
- б) зміна обсягу, структури продукції та рівня оплати праці на один виріб;
- в) зміна чисельності працівників та середньої заробітної плати;
- г) зміна чисельності та рівня оплати праці на один виріб.

9. Факторами другого порядку, які впливають на зміну суми витрат на оплату праці категорій працівників окрім робітників, є:

- а) зміна чисельності робітників та середньорічної виробітки;
- б) зміна обсягу, структури продукції та рівня оплати праці на один виріб;
- в) зміна чисельності працівників та середньої заробітної плати;
- г) зміна чисельності та рівня оплати праці на один виріб.

10. Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про доходи і витрати підприємства та її розкриття у фінансовій звітності регламентуються:

- а) НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- б) П(С)БО 15 «Дохід»;
- в) П(С)БО 16 «Витрати»;
- г) усі П(С)БО.

Виконайте практичні завдання:

Задача 1:

Визначте затрати на одну гривну товарної продукції

Таблиця 8.1

Показники	План	Фактичний випуск продукції			
		планові норми і планові ціни	в цінах, прийнятих в плані	діючі ціни на матеріали і планові ціни на продукцію	фактично
1. Обсяг продукції в порівняльних цінах, тис. грн.	109420,4	100830,0	100830,0	100830,0	106125,5
2. Повна собівартість продукції, тис. грн.	87520,0	84900,0	85040,0	86415,1	86415,1
3. Затрати на 1 грн. продукції, грн.					

Задача 2:

Проаналізуйте вплив факторів на відхилення фактичних витрат на 1 грн. продукції від планових

Таблиця 8.2

Показники	Витрати на 1 грн. продукції	Фактори зміни витрат	Методика розрахунку	Розмір впливу
1. Планові витрати на 1 грн. продукції				
2. Затрати на 1 грн. фактично випущеної продукції - планові норми і планові ціни; - планові витрати на матеріали і продукцію; - фактичні норми витрат матеріалів; - планові ціни на продукцію та фактичні норми і ціни на матеріали				
3. Зменшення (збільшення) витрат				

Задача 3:

Проаналізуйте вплив факторів на зміну матеріальних затрат в собівартості всієї продукції.

Таблиця 8.3

Види матеріалів	Од. виміру	План			Фактично			Відхилення		
		кількість	ціна	сума	кількість	ціна	сума	всього	в т.ч. за рахунок	
									кількості	ціни
1. А	кг	1,2	500		1,4	490				
2. Б	кг	5	490		5,2	500				
3. В	кг	10	600		12	600				
4. Г	шт.	20	18		18	20				
5. Д	м ³	0,5	4000		0,6	4000				
6. Е	м ³	0,3	5000		0,3	5200				
7. Ж	кг	8	700		9	720				

Примітка: фактично випущено 932 двигуни.

Питання для обговорення (теми рефератів та демонстрацій):

1. Основні статті калькуляції операційної собівартості товарної продукції.
2. Групування операційних витрат на виробництво за економічними елементами.
3. Методика аналізу операційних витрат за показником “ операційні витрати на 1 грн. реалізованої продукції.
4. Резерви зниження собівартості за рахунок зниження матеріаломісткості продукції.
5. Задачі аналізу операційних витрат діяльності
6. Основні напрямки оптимізації операційних витрат.

ТЕМА 9. АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

План.

- 9.1. Завдання та інформаційна база економічного аналізу.
- 9.2. Аналіз динаміки та складу фінансових результатів підприємства.
- 9.3. Аналіз фінансових результатів від основної операційної діяльності.
- 9.4. Аналіз кількісного рівня дослідження фінансових результатів.
- 9.5. Аналіз рівня рентабельності підприємства.

Під час вивчення даної теми слід визначити систему показників фінансових результатів в сучасних умовах, їх значення в оцінці та стимулюванні економічної ефективності.

Необхідно визначити завдання аналізу і джерела інформації, методики аналізу фінансових результатів; основні етапи аналізу фінансових результатів.

Слід приділити увагу класифікаційним ознакам прибутку; структуруванню прибутку підприємства відповідно до національних стандартів бухгалтерського обліку.

Слід приділити увагу аналізу кількісного рівня дослідження фінансових результатів; аналізу формування чистого прибутку підприємства.

Вимагає уваги оцінка рівня і динаміки фінансового результату від звичайної та операційної діяльності; аналіз валового прибутку та факторів його формування; аналіз розподілу прибутку та аналіз показників і факторів рентабельності.

Виконайте тести

- 1. Як розрахувати чистий прибуток, якщо прибуток від операційної діяльності – 200 тис. грн., дохід від участі в капіталі – 10 тис. грн., фінансові витрати – 7 тис. грн., податок на прибуток від звичайної діяльності – 58 тис. грн.**
- а) $200 + 10 - 58$;
 - б) $200 - 7 - 58$;
 - в) $200 + 10 - 7 - 58$.

2. Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування – це

- а) валовий прибуток + фінансові доходи;
- б) фінансовий результат від операційної, інвестиційної та інших видів звичайної діяльності;
- в) фінансовий та інші доходи та витрати.

3. На прибуток від реалізації впливають такі основні фактори:

- а) зміна обсягу, структури продаж та зміна витрат на збут;
- б) зміна собівартості та цін реалізованої продукції;
- в) зміна обсягу, структури та собівартості реалізованої продукції, адміністративних витрат, витрат на збут та цін на продукцію.

4. Валовий прибуток – це

- а) виручка від реалізації продукції;
- б) різниця між чистим доходом та собівартістю виробленої продукції;
- в) різниця між виручкою (чистим доходом) та собівартістю реалізованої продукції

5. Прибуток від основної операційної діяльності визначається як:

- а) різниця між фінансовими результатами від операційної діяльності та іншими операційними витратами;
- б) різниця між чистим доходом, адміністративними витратами і витратами на збут;
- в) різниця між чистим доходом, собівартістю реалізованої продукції, адміністративними витратами і витратами на збут;
- г) різниця між валовим прибутком і результатом від іншої операційної діяльності.

6. «Критичний обсяг продажів» визначається як:

- а) відношення прибутку від основної операційної діяльності до чистого доходу;
- б) відношення постійних витрат до маржинального доходу;
- в) відношення маржинального доходу до чистого доходу;
- г) відношення постійних витрат до маржинального доходу помножене на чистий дохід.

7. На прибуток від основної операційної діяльності впливають:

- а) зміна обсягу виробництва продукції; зміна виробничої собівартості; зміна рентабельності;
- б) зміна структури послуг; зміна обсягу реалізації; зміна цін; зміна залишків готової продукції;
- в) зміна структури послуг; зміна обсягу реалізації; зміна собівартості реалізованих послуг; зміна цін;

г) зміна структури послуг; зміна обсягу реалізації; зміна собівартості реалізованих послуг; зміна цін; зміна адміністративних витрат та витрат на збут.

8. Адміністративні витрати слід віднести до таких груп:

- а) постійні;
- б) змінні;
- в) умовно-постійні;
- г) умовно-змінні.

9. Указати спосіб розрахунків впливу реалізаційних цін на прибуток від основної операційної діяльності:

- а) шляхом порівняння фактичного доходу з базисним;
- б) шляхом порівняння фактичного чистого доходу з базисним, перерахованим на фактичний обсяг і склад продажу;
- в) шляхом порівняння фактичного чистого доходу з базисним, перерахованим на фактичний обсяг продажу;
- г) шляхом порівняння фактичного доходу з фактичною собівартістю реалізації.

10. Указати спосіб розрахунку впливу зміни обсягу реалізації на прибуток від основної операційної діяльності:

- а) шляхом порівняння фактичного прибутку від основної операційної діяльності з базисним;
- б) шляхом порівняння базисного операційного прибутку, перерахованого на фактичний обсяг і склад продажу з базисним операційним прибутком;
- в) шляхом порівняння фактичного операційного прибутку з базисним, перерахованим на фактичний обсяг продажу;
- г) шляхом порівняння фактичного доходу з фактичною собівартістю реалізації.

11. Указати спосіб розрахунку впливу зміни собівартості реалізованої продукції на прибуток від основної операційної діяльності:

- а) шляхом порівняння фактичної собівартості реалізованої продукції з базисною та зміною знака результату на протилежний;
- б) шляхом порівняння фактичної собівартості реалізованої продукції з базисним її показником, перерахованим на фактичний обсяг реалізації;
- в) шляхом порівняння фактичної собівартості реалізованої продукції з базисним її показником, перерахованим на фактичний обсяг реалізації та зміною знака результату на протилежний;
- г) шляхом порівняння фактичного доходу з фактичною собівартістю реалізації.

Виконайте практичні завдання:

Завдання 1.

Приклад:

Таблиця 8.1 - Аналіз прибутковості капіталу ТОВ «АВС»

№ п/п	Показник	Період			Відхилення (+,-)
		2019р.	2020р.	2021р.	
1	Чистий прибуток, тис. грн.	11713,2	5723,5	12573,4	860,2
2	Середня сума загального капіталу, тис. грн.	17460,05	25051,9	34184,1	16724,05
3	Середня сума оборотного капіталу, тис. грн.	14922,45	18084,9	17563,45	2641
4	Середня сума власного капіталу тис. грн.	13466,25	18385,25	25233,5	11767,25
5	Прибутковість загального капіталу (ряд. 1/ ряд.2)	0,671	0,228	0,368	-0,303
6	Прибутковість оборотного капіталу (ряд.1 / ряд.3)	0,785	0,316	0,716	-0,069
7	Прибутковість власного капіталу (ряд. 1 / ряд. 4)	0,870	0,311	0,498	-0,372
8	Виручка від реалізації	136691,3	156258,6	177621,2	40929,9
9	Прибутковість реалізації (ряд.1/ряд.8)	0,086	0,037	0,071	-0,015

Таблиця 8.2 - Факторний аналіз економічної рентабельності ТОВ «АВС» за 2019 – 2021 роки

Роки	Показники						Фактори	
	А, тис. грн.	ЧВР тис. грн.	ЧП тис. грн.	КР = ЧП / ЧВР %	КТ =ЧВР / А	ЕР = КР × КТ, %	КР	КТ
2019	17460,05	136691,3	11713,2	8,57	7,83	67,09	+	+
2020	25051,9	156258,6	5723,5	3,66	6,24	22,85	-	+
2021	34184,1	177621,2	12573,4	7,08	5,20	36,78	+	-

Таблиця 8.3 - Факторний аналіз рентабельності власного капіталу
ТОВ«АВС» за 2019 – 2021рр..

Роки	Показники								Вплив факторів		
	А, тис. грн.	ВК тис. грн..	ЧВР тис. грн.	ЧП тис. грн.	КР %	КТ	Кфз	РВК %	КР	КТ	Кфз
2019	17460,05	13466,25	136691,3	11713,2	8,57	7,83	1,29	86,98	+	+	+
2020	25051,9	18385,25	156258,6	5723,5	3,66	6,24	1,36	31,13	-	+	-
2021	34184,1	25233,5	177621,2	12573,4	7,08	5,20	1,35	49,83	+	-	-

Здійснення оцінки показників прибутковості підприємства, факторного аналізу рентабельності активів підприємства та факторного аналізу рентабельності власного капіталу підприємства наведено в лекції.

Завдання: за варіантами

1. Здійснити оцінку показників прибутковості підприємства.
2. Здійснити факторний аналіз рентабельності активів підприємства.
3. Здійснити факторний аналіз рентабельності власного капіталу підприємства.
4. Зробити висновки та пропозиції.

Завдання 2

Приклад

Проаналізувати зміну рентабельності продукції на основі даних наведених в таблиці.

Зробити висновки і пропозиції

Таблиця 12.3 – Фінансові результати діяльності ТОВ АВС

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	136691,3	156258,6	177621,2
2	Собівартість реалізованої продукції	108983,8	133332,2	139559,2
3	Валовий прибуток (збиток) від реалізації (р.1- р.2)	27707,50	22926,40	38062,00

Загальна зміна рентабельності:

$$\Delta R_q = R_{q_0} - R_{q_1} \quad (12.1)$$

Рентабельність реалізованої продукції:

$$R_{q_0} = \frac{P_0}{V_0}; \quad R_{q_1} = \frac{P_1}{V_1}; \quad (12.2)$$

де P_0 ; P_1 – прибуток від реалізації продукції відповідно за попередній і звітний період.

$$P_0 = V_0 - S_0; \quad P_1 = V_1 - S_1; \quad (12.3)$$

де S_0 , S_1 – собівартість реалізованої продукції за відповідні періоди;

V_0 , V_1 – чиста виручка від реалізації продукції за відповідні періоди.

Методом ланцюгових підстановок визначимо вплив на зміну рентабельності таких двох чинників: зміни цін реалізації та собівартості реалізованої продукції.

Вплив цінового чинника:

$$R = \frac{V_1 S_0 V_0 S_1}{V_0 V_1} \quad (12.4)$$

Вплив фактору змін собівартості:

$$R = \frac{V_1 S_1 V_0 S_0}{V_0 V_1} \quad (12.5)$$

Сумарний вплив двох наведених чинників відповідає зміні загальної рентабельності за аналізований період:

$$\Delta R_q = \Delta R_p + \Delta R_s \quad (12.6)$$

Введемо для розрахунку дані за аналізований період:

$V_{2018} = 136691,3$ тис. гривень;

$S_{2018} = 108983,8$ тис. гривень;

$V_{2019} = 156258,6$ тис. гривень;

$S_{2019} = 133332,2$ тис. гривень;

$V_{2020} = 177621,2$ тис. гривень;

$S_{2020} = 139559,2$ тис. гривень.

Визначимо зміни за 2019 рік у порівнянні з 2018 роком.

$$R_p(2019-2018) = \frac{156258,6}{136691,3} - \frac{108983,8}{136691,3} = 0,0998$$

(або 9,98 коп. на 1 грн.реалізованої продукції).

$$R_s(2019-2018) = \frac{133332,2}{136691,3} - \frac{108983,8}{136691,3} = -0,1558$$

(або -15,58 коп. на 1 грн.реалізованої продукції).

$$R_q = 0,0998 + (-0,1558) = -0,0560,$$

(або -5,6коп. на 1 гривню реалізованої продукції.)

$P_{2018} = 27707,50$ тис.грн.

$P_{2019} = 22926,40$ тис.грн.

$$R_q 2018 = \frac{27707,50}{136691,3} = 0,2027$$

$$R_q 2019 = \frac{22926,40}{156258,6} = 0,1467$$

$$\Delta R_q = 0,1467 - 0,2027 = -0,056,$$

(або 5,6 коп. на 1 гривню реалізованої продукції).

Визначимо зміни у 2020 році у порівнянні з 2019 роком:

$$R_p(2020-2019) = \frac{177621,2}{156258,6} - \frac{156258,6}{156258,6} = 0,1026$$

(або 10,26 коп. на 1 гривню реалізованої продукції.)

$$R_s(2020-2019) = \frac{139559,2}{156258,6} - \frac{133332,2}{156258,6} = -0,0350$$

(або 3,5 коп. на 1 гривню реалізованої продукції.)

$$\Delta R_q = 0,1026 + (-0,0350) = 0,0676,$$

(або 6,76 коп. на 1 гривню реалізованої продукції.)

$P_{2019} = 22926,40$ тис.грн.

$$P_{2020} = 38062,00 \text{ тис.грн.}$$

$$R_q 2019 = \frac{22906}{15668} = 0,14$$

$$R_q 2020 = \frac{38062}{17762} = 0,21$$

$$\Delta R_q = 0,2141 - 0,1467 = 0,0676,$$

або 6,76 коп на 1 гривню реалізованої продукції.

Визначимо зміни у 2020 році у порівнянні з 2018 роком:

$$R_{p(2020-2018)} = \frac{127166}{6954} = 18,37$$

(або 18,37 коп. на 1 гривню реалізованої продукції.)

$$R_s (2020-2018) = \frac{127166}{7434} = 17,23$$

(або 17,23 коп. на 1 гривню реалізованої продукції.)

$$\Delta R_q = 0,1837 + (-0,1723) = 0,0114,$$

(або 1,14 коп. на 1 гривню реалізованої продукції.)

$$P_{2018} = 27707,50 \text{ тис.грн.}$$

$$P_{2020} = 38062,00 \text{ тис.грн.}$$

$$R_q 2018 = \frac{27307}{13669} = 0,20$$

$$R_q 2020 = \frac{38062}{17762} = 0,21$$

$$\Delta R_q = 0,2141 - 0,2027 = 0,0114,$$

або 1,14 коп. на 1 гривню реалізованої продукції.

Отже, протягом аналізованого періоду відбулось значне коливання рентабельності продукції: в 2019 році - скорочення на 5,6 коп. на 1 гривню реалізованої продукції, в 2020 році - зростання на 6,7 коп. на 1 гривню реалізованої продукції. В цілому за весь аналізований період рентабельність реалізованої продукції зросла на 1,1 коп. на 1 гривню реалізованої продукції.

Основним факторам впливу на підвищення рентабельності, як свідчать розрахунки є підвищення цін реалізації продукції, однак, зростання собівартості на продукцію майже повністю нівелювало ефект від підвищення цін. Так, якщо загальний ефект 1,14 коп. на 1 гривню реалізованої продукції прийняти за 100%, то вплив цінового фактору становить 1611,40%, а негативний вплив зростання собівартості - 1511,40%.

За варіантами проаналізувати зміну рентабельності продукції на основі даних наведених в таблиці. Зробити висновки і пропозиції

Варіант 1 - Фінансові результати діяльності підприємства

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	136800	156600	178000
2	Собівартість реалізованої продукції	109000	133500	142000
3	Валовий прибуток від реалізації (р.1- р.2)			

Варіант 2 - Фінансові результати діяльності підприємства

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	140500	159000	182000
2	Собівартість реалізованої продукції	110000	135500	145000
3	Валовий прибуток від реалізації (р.1- р.2)			

Варіант 3 - Фінансові результати діяльності підприємства

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	142000	160000	188000
2	Собівартість реалізованої продукції	111000	135500	147000
3	Валовий прибуток від реалізації (р.1- р.2)			

Варіант 4 - Фінансові результати діяльності підприємства

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	139800	159600	182000
2	Собівартість реалізованої продукції	112000	136000	148500
3	Валовий прибуток від реалізації (р.1- р.2)			

Варіант 5 - Фінансові результати діяльності підприємства

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	146800	160000	184000
2	Собівартість реалізованої продукції	114000	138500	149000
3	Валовий прибуток від реалізації (р.1- р.2)			

Питання для обговорення (теми рефератів та демонстрацій):

1. Основні показники прибутку і порядок їх розрахунку.
2. Методика розрахунку впливу факторів на зміну суми прибутку від основної операційної діяльності.
3. Методика маржинального аналізу прибутку.
4. Показники рентабельності і методику їх розрахунку.
5. Факторна модель і методика розрахунку впливу факторів на зміну рівня рентабельності продукції.
6. Основні джерела резервів збільшення прибутку і методику їх підрахунку.

ТЕМА 10. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

План

- 10.1. Завдання та інформаційна база економічного аналізу.
- 10.2. Аналіз динаміки складу і структури активів підприємства та джерел їхнього фінансування.
- 10.3. Аналіз абсолютних і відносних показників фінансової стійкості підприємства.
- 10.4. Аналіз ліквідності й платоспроможності підприємства.
- 10.5. Аналіз ефективності використання оборотних коштів підприємства.

Під час вивчення даної теми слід звернути увагу на визначення поняття фінансового стану, значення його аналізу в ринкових умовах господарювання. Визначити взаємозв'язок фінансового стану підприємства і результатів його виробничої і збутової діяльності.

Слід приділити увагу визначенню завдань аналізу і джерелам інформації. Характеристика бухгалтерського балансу, як основного джерела інформації для оцінки фінансового стану підприємства.

Необхідно визначити основні етапи аналізу фінансового стану підприємства. Види аналізу балансу (горизонтальний, вертикальний, коефіцієнтний). Агрегований порівняльний аналітичний баланс підприємства. Етапи проведення експрес-аналізу.

Слід приділити увагу аналізу складу і структури майна і боргових прав підприємства; аналізу джерел формування майна і боргових прав підприємства; аналізу показників і відносних коефіцієнтів фінансової стійкості підприємства.

Крім того необхідно визначити завдання та методика проведення аналізу ефективності використання оборотних засобів та її впливу на фінансову стійкість підприємства; аналізу стану розрахунків, показників платоспроможності та ліквідності підприємства та аналізу руху грошових коштів.

Виконайте тести:

1. Основними методиками аналізу балансу є:

- а) вертикальний та горизонтальний аналіз;
- б) вертикальний та порівняльний аналіз;
- в) вертикальний та горизонтальний аналіз, аналіз коефіцієнтів;
- г) аналіз коефіцієнтів.

2. Виробничий потенціал підприємства розраховується:

- а) як різниця між оборотними коштами підприємства та його поточними зобов'язаннями;

- б) як сума основних засобів (за залишковою вартістю), виробничих запасів, незавершеного виробництва та витрат майбутніх періодів;
- в) як різниця між власним капіталом та необоротними активами підприємства;
- г) як сума оборотних активів підприємства та витрат майбутніх періодів.

3. На поліпшення фінансової стійкості на підприємстві у звітному році порівняно з попереднім указують такі тенденції:

- а) коли протягом досліджуваного періоду збільшилося фінансування запасів підприємства за рахунок його власних оборотних коштів;
- б) коли протягом досліджуваного періоду зменшилося фінансування запасів підприємства за рахунок його власних оборотних коштів;
- в) коли у звітному році порівняно з попереднім основних джерел фінансування запасів підприємства не вистачає для того, щоб покрити всю суму його запасів;
- г) коли протягом досліджуваного періоду збільшилося фінансування запасів підприємства за рахунок кредиторської заборгованості.

4. Аналіз фінансової стійкості підприємства проводять за допомогою:

- а) коефіцієнта автономії;
- б) коефіцієнта рентабельності продажів;
- в) коефіцієнта загальної ліквідності;
- г) коефіцієнта оборотності оборотних коштів.

5. Який економічний зміст має значення коефіцієнта маневреності власного капіталу, якщо воно, наприклад, дорівнює 0,4?

- а) наявних на підприємстві грошових коштів та їхніх еквівалентів вистачить, щоб негайно покрити 40% поточних зобов'язань підприємства;
- б) на одну гривню власного капіталу підприємства припадає 40 копійок позикових коштів;
- в) 40% власного капіталу підприємства перебуває в мобільній формі, тобто направлено на фінансування потреб товариства у запасах та ін;
- г) наявних на підприємстві грошових коштів та їхніх еквівалентів вистачить, щоб негайно покрити 40% зобов'язань підприємства по оплаті праці.

6. Баланс вважається ліквідним, якщо:

- а) $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \leq П3$, $A4 \leq П4$;
- б) $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, $A4 \geq П4$;
- в) $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \geq П3$, $A4 \leq П4$;
- г) $A1 \geq П1$, $A2 \geq П2$, $A3 \leq П3$, $A4 \geq П4$.

7. Який із наведених коефіцієнтів показує, яка частина поточних зобов'язань підприємства може бути погашена негайно?

- а) коефіцієнт загальної ліквідності;
- б) коефіцієнт швидкої (проміжної) ліквідності;
- в) коефіцієнт абсолютної ліквідності;
- г) коефіцієнт робочого капіталу.

8. Ефективність використання оборотних коштів на підприємстві відображають такі показники:

- а) коефіцієнт оборотності та час одного обороту в днях;
- б) знос малоцінних та швидкозношуваних предметів;
- в) рентабельність оборотних коштів та рентабельність власного оборотного капіталу;
- г) фондоозброєність.

9. Тривалість одного оберту оборотних коштів підприємства розраховується як:

- а) відношення виручки від реалізації продукції без податків до вартості оборотних коштів підприємства на кінець звітного періоду;
- б) відношення виручки від реалізації продукції без податків до середньої за звітний період вартості оборотних коштів підприємства;
- в) відношення середньої вартості оборотних коштів, помноженої на кількість днів періоду, який аналізується, до виручки від реалізації продукції без податків;
- г) відношення середньої вартості оборотних коштів, помноженої на кількість днів періоду, який аналізується, до обсягу виробництва продукції.

10. Коефіцієнт автономії розраховується як:

- а) відношення власного капіталу до загальної суми до джерел коштів підприємства;
- б) відношення власного капіталу до оборотних активів;
- в) відношення власного капіталу до поточних зобов'язань;
- г) відношення власного капіталу до необоротних активів.

Питання для обговорення (теми рефератів та демонстрацій):

1. Основні етапи проведення аналізу фінансового стану підприємства.
2. Аналіз динаміки складу і структури активів підприємства та джерел їхнього фінансування.
3. Аналіз фінансової стійкості підприємства
4. Аналіз ліквідності балансу та платоспроможності підприємства.
5. Аналіз ефективності використання оборотних коштів на підприємстві.

Завдання 1.

За варіантами і на основі матеріалів конспекту здійснити оцінку фінансового стану підприємства за наступними напрямками:

- Оцінку показників ліквідності підприємства (обов'язково);
- Оцінку ліквідності балансу підприємства (бажано);
- Визначити наявність власних оборотних коштів та запас фінансової стійкості підприємства;
- Проаналізувати показники ділової активності;
- Здійснити моделювання періоду операційного, фінансового циклів підприємства;
- Визначити додержання умов «золотого правила економіки підприємства»;

Таблиця 1 - Динаміка і структура майна ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.18		01.01.19		01.01.20		01.01.21	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Майно разом	11785,7	100,0	23134,4	100,0	26969,4	100,0	41398,8	100,0
1.1	Необоротні активи	1482,90	12,58	3601,3	15,57	10341,7	38,35	22899,6	55,31
1.2	Оборотні активи	10302,8	87,42	19533,1	84,43	16627,7	61,65	18499,2	44,69
1.2.1	Запаси	8430,6	71,53	14449,90	62,46	12553,7	46,55	16492,5	39,84
1.2.2	Дебіторська заборгованість	1720,2	14,60	4563,30	19,73	3213,5	11,92	1473,8	3,56
1.2.3	Поточні фінансові інвестиції	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.2.4	Грошові кошти та їх еквіваленти	130,3	1,11	132,90	0,57	699,7	2,59	482,2	1,16
1.2.5	Інші оборотні активи	21,7	0,18	387,0	1,67	160,8	0,60	50,7	0,12

Таблиця 2 - Динаміка і структура власного капіталу ТОВ «АВС»

№пп	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Статутний капітал	3000,0	32,9	3000,0	16,8	3000,0	15,83	3000,0	9,52
2	Додатково вкладений капітал	-	-	-	-	-	-	-	-
3	Інший додатковий капітал	188,1	2,06	188,1	1,06	188,1	0,99	188,1	0,6
4	Забезпечення наступних витрат і платежів	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Резервний капітал	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Нерозподілений прибуток	5925,1	65,02	14631,2	82,11	15763,1	83,18	28327,7	89,88
7.	Доходи майбутніх періодів	-	-	-	-	-	-	-	-
8.	Усього	9113,2	100	17819,3	100	18951,2	100	31515,8	100

Таблиця 3- Динаміка і структура позичкового капіталу ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Довгострокові зобов'язання	0	0	33,3	0,63	0	0	0	0
2	Короткострокові кредити і позики	664,60	24,87	334,0	6,28	2298,6	28,67	2500,0	25,30
3	Кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання	2007,9	75,13	4947,8	93,09	5719,6	71,33	7383,0	74,7
	Усього позикового капіталу	2672,5	100	5315,1	100	8018,2	100	9883,0	100

Таблиця 4 – Фінансові результати діяльності ТОВ АВС

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	136691,3	156258,6	177621,2
2	Собівартість реалізованої продукції	108983,8	133332,2	139559,2
3	Валовий прибуток (збиток) від реалізації (р.1 - р.2)	27707,50	22926,40	38062,00
4	Чистий прибуток	11713,2	5723,5	12573,4

Завдання 1. Варіант 1

За варіантами і на основі матеріалів конспекту здійснити оцінку фінансового стану підприємства за наступними напрямками:

- Оцінку показників ліквідності підприємства (обов'язково);
- Оцінку ліквідності балансу підприємства (бажано);
- Визначити наявність власних оборотних коштів та запас фінансової стійкості підприємства;
- Проаналізувати показники ділової активності;
- Здійснити моделювання періоду операційного, фінансового циклів підприємства;
- Визначити додержання умов «золотого правила економіки підприємства»;

Таблиця 1 - Динаміка і структура майна ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.18		01.01.19		01.01.20		01.01.21	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Майно разом	11800	100,0	23500	100,0	27000	100,0	41500	100,0
1.1	Необоротні активи	1500	?	3600	?	10500	?	23000	?
1.2	Оборотні активи	10300	?	19500	?	16500	?	18500	?
1.2.1	Запаси	8400	?	14500	?	12700	?	16500	?
1.2.2	Дебіторська заборгованість	1700	?	4500	?	3000	?	1450	?
1.2.3	Поточні фінансові інвестиції	0,00	?	0,00	?	0,00	?	0,00	?
1.2.4	Грошові кошти та їх еквіваленти	150	?	200	?	600	?	450	?
1.2.5	Інші оборотні активи	50	?	300	?	200	?	100	?

Таблиця 2 - Динаміка і структура власного капіталу ТОВ «АВС»

№пп	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Статутний капітал	3500	?	3500	?	3500	?	4000	?
2	Додатково вкладений капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
3	Інший додатковий капітал	200	?	200	?	200	?	300	?
4	Забезпечення наступних витрат і платежів	-	?	-	?	-	?	-	?
5	Резервний капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
6.	Нерозподілений прибуток	5400	?	14300	?	15300	?	27200	?
7.	Доходи майбутніх періодів	-	?	-	?	-	?	-	?
8.	Усього	9100	100	18000	100	19000	100	31500	100

Таблиця 3- Динаміка і структура позичкового капіталу ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Довгострокові зобов'язання	0	?	50	?	100	?	0	?
2	Короткострокові кредити і позики	700	?	450	?	2200	?	2500	?
3	Кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання	2000	?	5000	?	5700	?	7500	?
	Усього позикового капіталу	2700	100	5500	100	8000	100	10000	100

Таблиця 4 – Фінансові результати діяльності ТОВ АВС

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	136800	156600	178000
2	Собівартість реалізованої продукції	109000	133500	142000
3	Валовий прибуток (збиток) від реалізації (р.1- р.2)	?	?	?
4	Чистий прибуток, тис. грн.	12000	7000	13000

Завдання 1. Варіант2

За варіантами і на основі матеріалів конспекту здійснити оцінку фінансового стану підприємства за наступними напрямками:

- Оцінку показників ліквідності підприємства (обов'язково);
- Оцінку ліквідності балансу підприємства (бажано);
- Визначити наявність власних оборотних коштів та запас фінансової стійкості підприємства;
- Проаналізувати показники ділової активності;
- Здійснити моделювання періоду операційного, фінансового циклів підприємства;
- Визначити додержання умов «золотого правила економіки підприємства»;

Таблиця 1 - Динаміка і структура майна ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.18		01.01.19		01.01.20		01.01.21	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Майно разом	12000	100,0	24500	100,0	28000	100,0	42000	100,0
1.1	Необоротні активи	1500	?	4000	?	11200	?	23000	?
1.2	Оборотні активи	10500	?	19500	?	16800	?	19000	?
1.2.1	Запаси	8400	?	14700	?	12800	?	17000	?
1.2.2	Дебіторська заборгованість	1700	?	4300	?	3000	?	1450	?
1.2.3	Поточні фінансові інвестиції	0,00	?	0,00	?	0,00	?	0,00	?
1.2.4	Грошові кошти та їх еквіваленти	150	?	200	?	700	?	450	?
1.2.5	Інші оборотні активи	50	?	300	?	300	?	100	?

Таблиця 2 - Динаміка і структура власного капіталу ТОВ «АВС»

№пп	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Статутний капітал	3500	?	4000	?	4000	?	4500	?
2	Додатково вкладений капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
3	Інший додатковий капітал	200	?	300	?	300	?	400	?
4	Забезпечення наступних витрат і платежів	-	?	-	?	-	?	-	?
5	Резервний капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
6.	Нерозподілений прибуток	5300	?	12700	?	15200	?	28100	?
7.	Доходи майбутніх періодів	-	?	-	?	-	?	-	?
8.	Усього	9000	100	17000	100	19500	100	33000	100

Таблиця 3- Динаміка і структура позичкового капіталу ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Довгострокові зобов'язання	0	?	200	?	100	?	0	?
2	Короткострокові кредити і позики	800	?	1300	?	1900	?	2000	?
3	Кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання	2200	?	6000	?	6500	?	7000	?
	Усього позикового капіталу	3000	100	7500	100	8500	100	9000	100

Таблиця 4 – Фінансові результати діяльності ТОВ АВС

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	140500	159000	182000
2	Собівартість реалізованої продукції	110000	135500	145000
3	Валовий прибуток (збиток) від реалізації (р.1- р.2)	?	?	?
4	Чистий прибуток, тис. грн.	11000	6500	12000

Завдання 1. Варіант 3

За варіантами і на основі матеріалів конспекту здійснити оцінку фінансового стану підприємства за наступними напрямками:

- Оцінку показників ліквідності підприємства (обов'язково);
- Оцінку ліквідності балансу підприємства (бажано);
- Визначити наявність власних оборотних коштів та запас фінансової стійкості підприємства;
- Проаналізувати показники ділової активності;
- Здійснити моделювання періоду операційного, фінансового циклів підприємства;
- Визначити додержання умов «золотого правила економіки підприємства»;

Таблиця 1 - Динаміка і структура майна ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.18		01.01.19		01.01.20		01.01.21	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Майно разом	12500	100,0	25000	100,0	28500	100,0	42500	100,0
1.1	Необоротні активи	2000	?	5500	?	11500	?	23000	?
1.2	Оборотні активи	10500	?	19500	?	17000	?	19500	?
1.2.1	Запаси	8500	?	14700	?	13000	?	17000	?
1.2.2	Дебіторська заборгованість	1700	?	4300	?	3000	?	2000	?
1.2.3	Поточні фінансові інвестиції	0,00	?	0,00	?	0,00	?	0,00	?
1.2.4	Грошові кошти та їх еквіваленти	150	?	200	?	700	?	450	?
1.2.5	Інші оборотні активи	150	?	300	?	300	?	50	?

Таблиця 2 - Динаміка і структура власного капіталу ТОВ «АВС»

№пп	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Статутний капітал	3500	?	4000	?	4000	?	4500	?
2	Додатково вкладений капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
3	Інший додатковий капітал	300	?	500	?	600	?	700	?
4	Забезпечення наступних витрат і платежів	-	?	-	?	-	?	-	?
5	Резервний капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
6.	Нерозподілений прибуток	5700	?	13000	?	15900	?	27800	?
7.	Доходи майбутніх періодів	-	?	-	?	-	?	-	?
8.	Усього	9500	100	17500	100	20500	100	33000	100

Таблиця 3- Динаміка і структура позичкового капіталу ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Довгострокові зобов'язання	0	?	200	?	0	?	0	?
2	Короткострокові кредити і позики	700	?	1800	?	2200	?	2500	?
3	Кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання	2300	?	5500	?	5800	?	7000	?
	Усього позикового капіталу	3000	100	7500	100	8000	100	9500	100

Таблиця 4 – Фінансові результати діяльності ТОВ АВС

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	142000	160000	188000
2	Собівартість реалізованої продукції	111000	135500	147000
3	Валовий прибуток (збиток) від реалізації (р.1- р.2)	?	?	?
4	Чистий прибуток, тис. грн.	12500	7700	13900

Завдання 1. Варіант 4

За варіантами і на основі матеріалів конспекту здійснити оцінку фінансового стану підприємства за наступними напрямками:

- Оцінку показників ліквідності підприємства (обов'язково);
- Оцінку ліквідності балансу підприємства (бажано);
- Визначити наявність власних оборотних коштів та запас фінансової стійкості підприємства;
- Проаналізувати показники ділової активності;
- Здійснити моделювання періоду операційного, фінансового циклів підприємства;
- Визначити додержання умов «золотого правила економіки підприємства»;

Таблиця 1 - Динаміка і структура майна ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.18		01.01.19		01.01.20		01.01.21	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Майно разом	12700	100,0	25200	100,0	28300	100,0	42200	100,0
1.1	Необоротні активи	2000	?	5500	?	11500	?	23000	?
1.2	Оборотні активи	10700	?	19700	?	16800	?	19200	?
1.2.1	Запаси	8700	?	14700	?	13000	?	16800	?
1.2.2	Дебіторська заборгованість	1700	?	4500	?	3000	?	2000	?
1.2.3	Поточні фінансові інвестиції	0,00	?	0,00	?	0,00	?	0,00	?
1.2.4	Грошові кошти та їх еквіваленти	150	?	200	?	500	?	450	?
1.2.5	Інші оборотні активи	150	?	300	?	300	?	50	?

Таблиця 2 - Динаміка і структура власного капіталу ТОВ «АВС»

№пп	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Статутний капітал	3500	?	4000	?	4000	?	4500	?
2	Додатково вкладений капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
3	Інший додатковий капітал	300	?	500	?	600	?	700	?
4	Забезпечення наступних витрат і платежів	-	?	-	?	-	?	-	?
5	Резервний капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
6.	Нерозподілений прибуток	5800	?	13000	?	15800	?	27000	?
7.	Доходи майбутніх періодів	-	?	-	?	-	?	-	?
8.	Усього	9600	100	17500	100	20400	100	32200	100

Таблиця 3- Динаміка і структура позичкового капіталу ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Довгострокові зобов'язання	0	?	200	?	0	?	0	?
2	Короткострокові кредити і позики	700	?	2000	?	2100	?	2500	?
3	Кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання	2400	?	5500	?	5800	?	7500	?
	Усього позикового капіталу	3100	100	7700	100	7900	100	10000	100

Таблиця 4 – Фінансові результати діяльності ТОВ АВС

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	139800	159600	182000
2	Собівартість реалізованої продукції	112000	136000	148500
3	Валовий прибуток (збиток) від реалізації (р.1- р.2)	?	?	?
4	Чистий прибуток, тис. грн.	13000	7500	14000

Завдання 1. Варіант 5

За варіантами і на основі матеріалів конспекту здійснити оцінку фінансового стану підприємства за наступними напрямками:

- Оцінку показників ліквідності підприємства (обов'язково);
- Оцінку ліквідності балансу підприємства (бажано);
- Визначити наявність власних оборотних коштів та запас фінансової стійкості підприємства;
- Проаналізувати показники ділової активності;
- Здійснити моделювання періоду операційного, фінансового циклів підприємства;
- Визначити додержання умов «золотого правила економіки підприємства»;

Таблиця 1 - Динаміка і структура майна ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.18		01.01.19		01.01.20		01.01.21	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Майно разом	13500	100,0	26000	100,0	29000	100,0	43000	100,0
1.1	Необоротні активи	2500	?	5300	?	12000	?	23000	?
1.2	Оборотні активи	11000	?	19700	?	17000	?	20000	?
1.2.1	Запаси	8700	?	14700	?	13000	?	17500	?
1.2.2	Дебіторська заборгованість	2000	?	4500	?	3200	?	2000	?
1.2.3	Поточні фінансові інвестиції	0,00	?	0,00	?	0,00	?	0,00	?
1.2.4	Грошові кошти та їх еквіваленти	150	?	200	?	500	?	450	?
1.2.5	Інші оборотні активи	150	?	300	?	300	?	50	?

Таблиця 2 - Динаміка і структура власного капіталу ТОВ «АВС»

№пп	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%	Тис. грн.	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Статутний капітал	3500	?	4000	?	4000	?	4500	?
2	Додатково вкладений капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
3	Інший додатковий капітал	300	?	500	?	500	?	500	?
4	Забезпечення наступних витрат і платежів	-	?	-	?	-	?	-	?
5	Резервний капітал	-	?	-	?	-	?	-	?
6.	Нерозподілений прибуток	6200	?	13500	?	16000	?	27000	?
7.	Доходи майбутніх періодів	-	?	-	?	-	?	-	?
8.	Усього	10000	100	18000	100	20500	100	32000	100

Таблиця 3- Динаміка і структура позичкового капіталу ТОВ «АВС»

№ п/п	Показники	01.01.2018		01.01.2019		01.01.2020		01.01.2021	
		Тис. грн.	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%	Тис. грн..	%
А	В	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Довгострокові зобов'язання	0	?	200	?	0	?	0	?
2	Короткострокові кредити і позики	900	?	2000	?	2500	?	3000	?
3	Кредиторська заборгованість та інші поточні зобов'язання	2600	?	5800	?	6000	?	8000	?
	Усього позикового капіталу	3500	100	8000	100	8500	100	11000	100

Таблиця 4 – Фінансові результати діяльності ТОВ АВС

№ пп	Показники	2018р.	2019р.	2020р.
1	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	146800	160000	184000
2	Собівартість реалізованої продукції	114000	138500	149000
3	Валовий прибуток (збиток) від реалізації (р.1- р.2)	?	?	?
4	Чистий прибуток, тис. грн.	13300	7800	14400

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003, № 436-IV, ред. від [01.01.2023](#). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>
2. [Податковий кодекс України](#) від 02.12.2010, № 2755-VI, ред. від 05.03.2023. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. [Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV, ред. від 01.01.2023](#). [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
4. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 № 2597-VIII, ред. від 01.01.2023. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
5. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 19.07.1999 № 996-XIV, ред. від 10.08.2022. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>
6. Данилюк М.О. Метошоп І.М., Войтків Л.С., Паневник Т.М., Буй Ю.В. Економічний аналіз: навч. посіб. ІФНТУНГ. Івано-Франківськ. 2018. 316 с.
7. Економічний аналіз : навчальний посібник для здобувачів вищої освіти/ Н. Ю. Рекова, Є. О. Підгора, В. В.Ровенська, О. В. Латишева, Т. П. Гітіс, І. Ю. Єрфорт, І. І. Смирнова, С. В. Касьянюк. – Краматорськ : ДДМА, 2021. – 200 с.
8. Єгорова О. В., Дорогань-Писаренко Л. О. , Тютюнник Ю. М. Економічний аналіз: навч. посіб. Полтава : РВВД ПДАА, 2018. 290 с.
9. Мец В.О. Економічний аналіз (Збірник практичних завдань і тестів за даними П(С)БО): навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2016. 236 с.

Допоміжна

10. Болюх М., Бурчевський В., Горбаток М.Економічний аналіз: навч. посіб. / за ред. акад. НАНУ, проф. М. Чумаченка. Київ: КНЕУ, 2014. 540 с.
- 11.Економічний аналіз: навч. посібник. / Н.А. Волкова, Р.М. Волчек, О.М. Гайдаєнко та ін. за ред. Волкової Н.А. Одеса: ОНЕУ, ротاپронт. 2015. 310 с.

12. Міщук Г.Ю., Джигар Т.М., Шишкіна О.О. Економічний аналіз: навч. посібник. – Рівне: НУВГП, 2017. – 156 с.
13. Паршин Ю.І. Основи економічного аналізу: навч. посіб. / Ю.І. Паршин, О.А. Паршина. – Дніпро: ФОП Дробязко С.І., 2020. – 180 с
14. Петряєва З. Ф. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. 372 с. 11. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: навч. посіб. Київ: Знання. Прес, 2014. 654 с.
15. Сучасні проблеми розвитку економічного аналізу як інструменту ефективності діяльності: [монографія]/ за ред. Волкової Н.А. - Одеса, ОДЕУ, ротاپронт, 2012.– 236 с.
16. Черниш С.С. Економічний аналіз: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2016. 312 с.
17. Економічний аналіз: навч. посібник / За ред. акад. НАНУ, проф. М.Г. Чумаченко. Київ: КНЕУ, 2015. 556 с.
18. Ярова В.В., Велієва В.О. Теорія економічного аналізу: навч. посібник для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальностей: 051 «Економіка», 073 «Менеджмент», 281 «Публічне управління та адміністрування». Харків. ХНАУ ім. В.В. Докучаєва. 2021. 115 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

19. www.rada.gov.ua - Офіційний сайт Верховної Ради України
20. www.ukrpravo.com – Законодавство України
21. www.gdo.kiev.ua – «Офіційний вісник України»
22. <http://www.me.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку, торгівлі і сільського господарства України
23. www.business.kiev.ua – Українська газета «Бізнес»
24. www.economics.com.ua – економічна бібліотека
25. <http://www.minfin.gov.ua> - Офіційний сайт Міністерства фінансів України
26. www.ukrstat.gov.ua – Держкомстат України

11.2. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Методичні вказівки до виконання контрольних робіт з дисципліни «Економічний аналіз» здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 Менеджмент /Укладач Ткаченко І.П. – Кропивницький: ЕТІ, 2022 - 35 стор.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки для практичних занять з дисципліни «Економічний аналіз» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 073 Менеджмент

Укладач:

к.е.н., доцент Ткаченко І.П.

Підписано до друку _____ 2023

Обсяг_3,5_д.арк. Тираж__екз. Замовлення

25000, Кропивницький, вул. Є. Чикаленка, 3